

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Izvanredni studij bibliotekarstva

GRADSKA KNJIŽNICA NOVA GRADIŠKA
od narodne čitaonice do suvremene narodne knjižnice

Diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Ana Barbarić, izv. prof.

Studentica: Ivana Maričević

Nova Gradiška, 2018.

Sadržaj

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	1
UVOD.....	2
1. Narodna knjižnica.....	3
1.1. Počeci narodnih knjižnica u svijetu.....	4
1.2. Prve narodne knjižnice u Hrvatskoj	5
2. Kratka povijest Nove Gradiške	8
3. Gradska knjižnica Nova Gradiška od prve čitaonice 1849. do samostalne narodne knjižnice 2000.	9
3.1. Narodna čitaonica 1849.....	9
3.2. Hrvatska čitaonica 1874.....	12
3.3. Narodna knjižnica i čitaonica 1947.....	14
3.3.1. U sastavu Narodnog sveučilišta „Matija Antun Relković“	16
3.3.2. Knjižnica u Domovinskom ratu	18
4. Gradska knjižnica Nova Gradiška od 2000. do danas	20
4.1. Odjel za djecu	26
4.2. Odjel za odrasle	32
4.3. Studijski odjel sa čitaonicom	36
4.4. Zavičajna zbirka	37
ZAKLJUČAK	38
LITERATURA:	40
PRILOZI:.....	43

SAŽETAK

Diplomski rad bavi se povijesnim razvojem i sadašnjom djelatnošću Gradske knjižnice Nova Gradiška. Riječ je o najstarijoj kulturnoj ustanovi u ovom gradu koja s prekidima djeluje više od stoljeća i pol. Rad započinje određenjem pojma narodne knjižnice, njezine uloge, zadaće i značenja u lokalnoj zajednici te kratkim pregledom povijesti narodnih knjižnica u svijetu i u Hrvatskoj. U drugom dijelu prikazana je kratka povijest Nove Gradiške. Treći dio bavi se povijesnim razvojem knjižnice u Novoj Gradiški od Narodne čitaonice osnovane 1849. godine do Gradske knjižnice Nova Gradiška kao samostalne ustanove od 2000. godine. U posljednjem je dijelu dan prikaz sadašnje djelatnosti Gradske knjižnice Nova Gradiška, od osamostaljenja 2000. do 2016. godine, na temelju izvještaja o radu knjižnice u navedenom razdoblju.

Ključne riječi: narodna knjižnica, Narodna čitaonica, Hrvatska čitaonica, Narodna knjižnica i čitaonica, Gradska knjižnica Nova Gradiška

SUMMARY

This paper deals with historical development and current activity of Nova Gradiška City Library. It's the oldest cultural institution in this city with more than a century and a half of its work. The paper begins with definition of public library, function, task and meaning of public library in local community and then a brief review of the history of public libraries in the world and in Croatia. Second part of this paper contains a brief history of Nova Gradiška. Third part of the paper is about historical development of the library in Nova Gradiška started with first public reading room founded in 1849. to Nova Gradiška City Library as an independent institution in 2000. The last part of the paper contains today's activities of Nova Gradiška City Library, from its independence in 2000. till 2016., based on library annual reports for this period.

Keywords: public library, Public Reading Room, Croatian Reading Room, Public Library and Reading Room, Nova Gradiška City Library

UVOD

Cilj je ovog diplomskog rada dati pregled povijesnog razvoja Gradske knjižnice u Novoj Gradiški te prikazati njezinu današnju djelatnost. Kao polaznica u istraživanju povijesnog razvoja ove knjižnice poslužila su dva članka prof. Josipa Ostića, prvi objavljen 1998. godine¹, povodom dvjesto pedesete obljetnice osnutka Nove Gradiške, a drugi je članak istoga autora iz 2000². O povijesti ove knjižnice pisala je i sadašnja ravnateljica, prof. Biljana Dakić u diplomskom radu „Značajne knjižnice Nove Gradiške i Cernika“.³ S obzirom na nedostatak izvora (gotovo cjelokupna dokumentacija o djelovanju Knjižnice nestala je nakon Drugog svjetskog rata) i literature koja se bavi poviješću Gradske knjižnice u Novoj Gradiški, u prikazu njezinog povijesnog razvoja, osim navedenoga, korištene su ondašnje novine koje su donosile vijesti o knjižnici.

Budući da je riječ o narodnoj knjižnici, na samom početku rada govorit će se o narodnim knjižnicama, njihovim zadaćama i ulogama kao i značenju koje imaju u lokalnoj zajednici. Nakon toga govorit će se o počecima narodnih knjižnica u svijetu i u Hrvatskoj. S obzirom na to da je sudbina svake knjižnice uvjetovana povijesnim i društveno-političkim prilikama u kojima knjižnica nastaje i razvija se, slijedit će kratak pregled povijesti Nove Gradiške te prikaz povijesnog i društveno-političkog konteksta u kojem je započeo razvoj knjižničarstva na ovom prostoru. U radu će se navesti važni datumi koji se vežu uz povijesni razvoj knjižnice te promjene koje su se događale od njezinih početaka do danas, promjene u nazivima ustanove te u njejoj organizaciji. Riječ je o najstarijoj kulturnoj ustanovi u Novoj Gradiški koja s prekidima djeluje duže od stoljeća i pol što je za mladi grad kao što je Nova Gradiška, koja će ove godine proslaviti 270 godina, od izuzetnog značenja.

U posljednjem će se dijelu rad baviti sadašnjom djelatnošću knjižnice, promjenama te problemima i izazovima s kojima se knjižnica susreće. U radu će se nastojati pokazati značaj Gradske knjižnice Nova Gradiška u društvenom i kulturnom životu grada i okolice. Za prikaz rada Knjižnice od kada je postala samostalna ustanova 2000., korišteni su godišnji izvještaji o radu knjižnice od 2000. do 2016. te vijesti iz lokalnog tiska.

---

¹ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. // Nova Gradiška : u povodu 250. obljetnice osnivanja / urednica Dragica Vidmar. Nova Gradiška : Poglavarstvo grada, 1998. Str. 170.-175.

² Ostić, J. Od prvih čitaonica do knjižnice u Novoj Gradiški. // Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2000. Str. 27-38.

³ Urban, B. Značajne knjižnice Nove Gradiške i Cernika : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 1997.

1. Narodna knjižnica

Narodne knjižnice javljaju se u različitim društvima i kulturama a imaju važnu ulogu u cjelokupnom životu sredine u kojoj djeluju. *“Narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika organizacije. Ona osigurava pristup znanju, informacijama i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje. Glavne su djelatnosti narodne knjižnice pružanje usluga i osiguravanje građe na različitim medijima kako bi zadovoljila obrazovne i informacijske potrebe te potrebe za osobnim razvojem, uključujući i razonodu i potrebe vezane uz slobodno vrijeme, kako pojedina tako i grupa. Također imaju važnu ulogu u razvoju i izgrađivanju demokratskog društva, omogućavajući pojedincu pristup širokom i raznolikom spektru znanja, ideja i mišljenja.”*⁴

Narodna knjižnica ispunjava informacijsku i obrazovnu ulogu kroz pružanje pristupa knjigama i drugim informacijama u različitim oblicima a važna je i kao mjesto susreta i interakcije u zajednici te kao mjesto na kojem se odvijaju različite kulturne aktivnosti i mjesto koje potiče osobni i kreativni razvitak i cjeloživotno obrazovanje svih kategorija stanovnika koji se nalaze na području na kojem knjižnica djeluje. Službe i usluge narodne knjižnice otvorene su svima.

O važnosti narodnih knjižnica najbolje govore IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice: *„Knjižnica mora biti bitnom sastavnicom svake dugoročne strategije na području kulture, osiguranja informacija, opismenjivanja i obrazovanja. Ona mora biti poduprta posebnim pravnim propisima i financirana od nacionalne i lokalne vlasti.”*⁵ te članak 9. hrvatskog Zakona o knjižnicama: *„Općine i gradovi dužni su osnovati narodnu knjižnicu kao javnu ustanovu, osim u slučaju kada djelatnost narodne knjižnice već ne obavlja koja sveučilišna ili općeznanstvena knjižnica na njihovu području.”*⁶

---

⁴ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd. (prema 2. izmijenjenom izd. Izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 15.

⁵ IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd. (prema 2. izmijenjenom izd. Izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 106.

⁶ Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105 (1997). Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html (7.2.2018.)

1.1. Počeci narodnih knjižnica u svijetu

Prije pojave narodnih knjižnica djelovale su razne čitaoničke udruge koje su, između ostaloga, imale zadatak promicati čitanje i knjigu. Prve su čitaonice otvorene u Engleskoj u 17. st. a zatim i u drugim naprednim europskim zemljama. One su u početku uglavnom bile namijenjene višim društvenim slojevima a od 19. st. sve se više demokratiziraju i otvaraju i običnom puku. Zahvaljujući razvoju tiskarstva koje je za posljedicu imalo drastičan pad cijena knjiga i novina te razvoju svijesti o važnosti demokratizacije pisane riječi, došlo je do pojave tzv. posudbenih knjižnica a zatim i nove vrste pučkih knjižnica, koje su bile besplatne i otvorene svima. Pojavom ove nove vrste knjižnica, čitaoničke udruge prestaju postojati kao posebne ustanove te one uglavnom postaju dijelom knjižnica iako su se neki oblici čitaoničkih udruga za povlaštene članove društva sačuvali i danas, primjerice u Engleskoj, kao zatvoreni ekskluzivni klubovi.⁷

Javne knjižnice namijenjene puku postajale su sve važnije za društvo te se ukazala potreba stalnih i sigurnih izvora za njihovo financiranje. Pučke knjižnice, koje su financirale državne ili gradske uprave pojavile su se u najprije u SAD-u. Prva je bila osnovana 1833. godine u gradiću Peterboroughu u New Hampshireu, „*Pioneer Public Library*“. Velike zasluge za razvoj pučkih knjižnica u Engleskoj imaju Edward Edwards iz Britanskog muzeja i William Ewart, član engleskog parlamenta, zahvaljujući kojima je Britanski parlament 1850. izglasao Zakon o pučkim knjižnicama (*Public Libraries Act*). Ovim su zakonom gradske uprave trebale pučkim knjižnicama osigurati stalna sredstva za njihov rad, pučke su se knjižnice trebale osnovati u svakom naselju s preko 10 000 stanovnika te su morale biti otvorene svima, a njihove usluge besplatne. Iste godine Edwards je postao upraviteljem Pučke knjižnice u Manchesteru, jedne od prvih pučkih knjižnica novog tipa.⁸ Tako su se narodne knjižnice, u današnjem smislu, pojavile polovicom 19. stoljeća, donošenjem zakonskih propisa koji su omogućili njihovo stalno financiranje iz državnih ili mjesnih proračuna, s ciljem omogućavanja besplatnog korištenja knjižnične građe i usluga za sve stanovnike.

Afirmacija narodnih knjižnica kao važnih čimbenika društvenog razvoja koja je započela u 19. st. diljem Europe i u SAD-u a zahvatila je i cijeli svijet tijekom 20.st. O važnosti knjižnica

---

⁷ Čitaonica // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2017. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130> (16.2.2018.)

⁸ Od Francuske revolucije do Prvoga svjetskog rata.// Povijest knjige / Aleksandar Stipčević. 2. prošireno i dopunjeno izd. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 638.-639.

u suvremenom svijetu osobito svjedoči niz dokumenata UNESCO-a, poput Manifesta za narodne knjižnice iz 1994.

1.2. Prve narodne knjižnice u Hrvatskoj

Počeci narodnog knjižničarstva u Hrvatskoj vežu se uz ilirski pokret. Prije toga su postojale samostanske, katedralne i župne knjižnice te školske i privatne knjižnice ali one su bile namijenjene tek užem krugu korisnika dok je s ilirskim pokretom započelo razdoblje osnivanja javnih knjižnica koje su bile otvorene svim građanima. Otvaranjem ilirskih čitaonica prvi će puta i širi krugovi društva dobiti priliku čitati knjige i novine na hrvatskom jeziku.⁹ Prije osnivanja ilirskih čitaonica postojala su tzv. *casina*, čitaonička društva od kojih je prvi na hrvatskom tlu bio *Casino nobile*, osnovan u Zadru 1750., a tri godine kasnije otvoren za javnost.¹⁰ Početak čitaoničkog pokreta u Hrvatskoj vezan je uz 1838. godinu kada su osnovane prve ilirske čitaonice. Prva je čitaonica osnovana u siječnju zalaganjem Metela Ožegovića u Varaždinu pod nazivom „Prijatelji našega narodnoga slovstva“ a nakon nje osnovane su čitaonice u Karlovcu „Ilirskog čitanja društvo“, u ožujku te u Zagrebu „Čitaonica ilirska zagrebska“ koja je otvorena 26. lipnja iste godine a prvi joj je predsjednik bio grof J. Drašković.¹¹ Čitaonice su po ustrojstvu bile društva građana za čije je osnivanje bilo potrebno odobrenje upravne vlasti a uz čitaonicu su imale i svoju knjižnicu. Ilirske su čitaonice imale važnu ulogu u narodnom preporodu te su upravo zahvaljujući njima ilirske ideje došle do najširih slojeva pučanstva. Iako se u pravilima ovih čitaonica ističu njihove kulturne funkcije, one su prije svega imale političku dimenziju u vrijeme kada u Hrvatskoj nije bilo političkih stranaka te su na taj način obavljale one zadaće koje nisu bile svojstvene knjižnicama, odnosno čitaonicama. Unatoč naglašenoj političkoj dimenziji, u ilirskim su se čitaonicama mogle čitati novine, knjige i časopisi uglavnom na hrvatskom jeziku¹² te su one imale i važnu ulogu u

---

⁹ Čitatelji i čitanje. // Socijalna povijest knjige u Hrvata : knjiga III. Od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas / Aleksandar Stipčević. Zagreb : Školska knjiga, 2008. Str. 314.

¹⁰ Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. Str. 89.-90.

¹¹ Katalenac, D. Prilog periodizaciji razvoja narodnih čitaonica u Slavoniji u 19. i početkom 20. stoljeća. // Čitaonički i knjižnični pokret u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću / uredio Bruno Dobrić. Pula : Sveučilišna knjižnica u Puli, 1996. Str. 22.

¹² U vrijeme osnutka ilirskih čitaonica nije bilo mnogo hrvatskih knjiga ali zahvaljujući nakladničkoj djelatnosti Matice ilirske i drugih nakladnika, taj se broj povećava te počinje ispunjavati potrebe čitatelja. (Čitatelji i čitanje. Str. 318.)

vođenju brige za unapređenje hrvatske knjige.¹³ Iako nisu bile narodne knjižnice u današnjem smislu, zahvaljujući više od 200 ilirskih čitaonica osnovanih u Hrvatskoj, postavljen je društveni i stručni temelj za postupni nastanak kasnijih narodnih knjižnica.¹⁴

Nakon uspostave Bachova apsolutizma, zabranjen je rad mnogim ilirskim čitaonicama. Nakon toga čitaonice mijenjaju svoje zadaće i od pretežno političkog usmjeravaju se na knjižnični rad te postaju kulturne ustanove i preuzimaju one zadaće koje su bile uobičajene u američkim i europskim narodnim knjižnicama.¹⁵ Nakon ilirskog pokreta, sljedeće razdoblje koje je važno za razvoj narodnog knjižničarstva je razdoblje koje je uslijedilo nakon ukidanja Vojne krajine 1873. godine te za vrijeme banovanja Ivana Mažuranića kada je, zahvaljujući brojnim reformama na području školstva i kulture, došlo do intenzivnog razvoja narodnih knjižnica osnivanjem novih ili obnovom rada postojećih čitaonica. Tako je 1875. osnovana Čitaonica u Vinkovcima; 1876.¹⁶ Čitaonica u Novoj Gradiški i knjižnica u Požegi, u sklopu Narodne čitaonice; 1877. osnovana je Čitaonica u Orahovici a 1880. Narodna čitaonica u Oriovcu.¹⁷

Krajem 19. stoljeća dolazi do povećanja proizvodnje knjiga u Hrvatskoj a raste i broj javnih (narodnih) knjižnica. Te su knjižnice bile otvorene za sve a u svojim su fondovima posjedovale najviše knjiga na hrvatskom jeziku ali i na drugim jezicima ukoliko je među njihovim korisnicima bilo interesa za takve knjige.¹⁸ Početak 20. st. obilježio je u Hrvatskoj pokret pučkih knjižnica koji započinje osnivanjem Glavne uprave za osnivanje pučkih knjižnica pri Društvu hrvatskih književnika u Zagrebu 1903. godine. Ove su knjižnice bile namijenjene širokim slojevima naroda a osnivaju se uglavnom u selima i manjim mjestima te imaju naglašenu socijalnu dimenziju. Uz novoosnovane pučke knjižnice, nastavljaju s djelovanjem i brojne građanske, narodne ili hrvatske čitaonice/knjižnice a osnivaju se i knjižnice obrtničkih i radničkih društava.¹⁹

U razdoblju između Prvog i Drugog svjetskog rata raste broj javnih knjižnica o čemu svjedoče podaci koje je prikupila Zagrebačka sekcija Društva jugoslavenskih bibliotekara u anketi kojom je nastojala dobiti građu za okosnicu katastra javnih knjižnica. Anketom je obuhvaćeno 1875 različitih javnih knjižnica na području Savske banovine koje su u svojim fondovima imale

---

¹³ Čitatelji i čitanje. Str. 315.

¹⁴ Stipanov, J. Navedeno djelo. Str. 155.

¹⁵ Čitatelji i čitanje. Str. 316.

¹⁶ Pogledati fusnotu 42.

¹⁷ Katalenac, D. Navedeno djelo. Str. 25.

¹⁸ Čitatelji i čitanje. Str. 316.

¹⁹ Katalenac, D. Navedeno djelo. Str. 27.

2. Kratka povijest Nove Gradiške

Nova Gradiška smještena je u jugozapadnom dijelu istočne Hrvatske i drugi je po veličini grad u Brodsko-posavskoj županiji. Nalazi se na vrlo povoljnom prometnom položaju, uz autocestu Zagreb – Slavonski Brod – Beograd te uz željezničku prugu Zagreb – Vinkovci. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. god., grad Nova Gradiška je imao 14 229 stanovnika. Grad se prostire na površini od 49,58 km².²⁶

Postanak Nove Gradiške vezan je uz povijest Vojne krajine. U sklopu reforme Vojne krajine koju je Marija Terezija povjerila generalu Franzu Antoinu Leopoldu Engelshofenu, Vojna je krajina podijeljena na pukovnije te je u Gradiškoj pukovniji osnovano novo naselje koje će biti njezino zapovjedno središte. To novo naselje, osnovano 1748. godine, u početku se nazivalo Friedrichsdorf²⁷ a 1750. dobiva ime koje nosi i danas, Nova Gradiška.²⁸ Izgradnja i ustroj Nove Gradiške povjeren je podmaršalu Philippu Lewinu barunu von Becku a gradnja je započela 1. svibnja 1748. Vojne su vlasti nastojale privući građansko stanovništvo, osobito trgovce i obrtnike da se nastane u novom stožernom mjestu Gradiške pukovnije.²⁹ Grad je kao stožerno mjesto nastajao i razvijao se planski. Bilo je to vrijeme baroka, kada se grade gradovi s ravnim paralelnim ulicama koje se sijeku pod pravim kutom te središnjim četverokutnim trgom oko kojega se grade crkve, javne i privatne zgrade. Grad Nova Gradiška nije građen po strogim vojnim pravilima već kao grad koji je osim za vojno osoblje i njihove obitelji, bio namijenjen i civilnom stanovništvu.³⁰

Nova Gradiška je 1765. godine stekla status vojnoga komuniteta što znači da je dobila status povlaštenog krajiškog grada s vlastitim poglavarstvom a stanovnici su bili oslobođeni od vojne obaveze i rabote u zamjenu za plaćanje godišnjeg poreza. Komunitet je ukinut 1787. a stanovnici su postali obični krajišnici te je ponovno uvedena vojna obaveza i davanje rabote.³¹

---

²⁶ Turistička zajednica grada Nova Gradiška. Dostupno na: <http://tzgng.hr/o-novoj-gradiški/> (7.2.2018.)

²⁷U do sada objavljenim radovima o povijesti Nove Gradiške postoje dva tumačenja imena Friedrichsdorf. Prema jednom tumačenju, Friedrichsdorf je dobio ime po tadašnjem zapovjedniku gradiške regimente Friedrichu Schmidtu dok je po drugom tumačenju, ime posvećeno tadašnjem vlasniku gradiške regimente, Friedrichu Danielu Baron von Saint Andreu. (Skenderović, R. Povijest osnutka Nove Gradiške// Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2016. Str.40.)

²⁸ Skenderović, R. Navedeno djelo. Str.38.

²⁹ Živaković-Kerže, Z. Prilike u Novoj Gradiški od 18. do početka 20. stoljeća// Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2016. Str. 47.

³⁰ Pahljina, I. 260. obljetnica grada Nova Gradiška.// Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2009. Str. 51.

³¹ Skenderović, R. Navedeno djelo. Str. 42.-44.

Za povijest Nove Gradiške i njen razvoj od velikog je značenja razvojačenje Vojne krajine (1873.) te njeno pripajanje civilnoj Hrvatskoj (1881.) nakon čega su se iz temelja promijenili upravni, društveni i ekonomski odnosi. Nova Gradiška postaje kotarsko središte, prometno se povezuje sa Zagrebom željezničkom prugom 1888. godine, razvija se te se mijenja njen karakter vojničkog središta. Dolazi do gospodarskog razvoja, otvaraju se pivovara Dragutina Lobe (1873.), prva u Hrvatskoj na parni pogon; otvaraju se pogoni za preradu drva, mlinovi iz kojih će kasnije niknuti tvornice. Osnivaju se brojna društva: Dobrovoljno vatrogasno društvo (1871., prvo u Slavoniji), Hrvatska čitaonica (1874.), Hrvatsko pjevačko društvo Graničar (1886.), Hrvatski sokol (1906.) i druge. Početkom 20. st. Nova Gradiška dobiva značajke grada: 1910. godine asfaltirani su nogostupi u gradu, 1913. grad je elektificiran, uređuju se gradske ulice, park, šetalište, sajmište, groblje. Za sveukupni razvoj grada osobito je važno razdoblje u kojemu je općinski načelnik bio Ivo Kramarić koji je tu dužnost s prekidima obavljao od 1907. do 1927.³² Iako je atribute grada imala i ranije, Nova Gradiška je službeno proglašena gradom 16.12.1930 : „*Nj. Vel. Kralj na prijedlog ministra financija i po saslušanju predsjednika ministarskog savjeta propisao je i proglasio zakon o proglašenju općine Nova Gradiška gradom.*“³³

Velika su stradanja za Novu Gradišku uslijedila u Domovinskom ratu. U poslijeratnom razdoblju dolazi do suočavanja s velikim ratnim štetama te brojnim poteškoćama u procesima privatizacije i prestrukturiranja gospodarstva. Grad je danas suočen s problemima nezaposlenosti, zadržavanja mladih i stvaranja boljih uvjeta života za sve svoje građane.

3. Gradska knjižnica Nova Gradiška od prve čitaonice 1849. do samostalne narodne knjižnice 2000.

3.1. Narodna čitaonica 1849.

Za početke narodnih knjižnica, odnosno čitaonica u Slavoniji, pa tako i u Novoj Gradiški, zaslužni su pripadnici ilirskog pokreta kod kojih se javlja ideja osnivanja čitaonica koje su trebale pomoći u širenju preporodnih nastojanja. Upravo su težnje iliraca da potaknu buđenje

---

³² Valentić, F. Novogradiški leksikon. Nova Gradiška : vlast. nakl., 2003. Str.146.

³³ Valentić, F. Novogradiški spomenar : 250 godina grada Nove Gradiške. Nova Gradiška : vlast. nakl., 1998. Str. 253.

nacionalne svijesti kroz njegovanje narodnog jezika i književnosti rezultirale otvaranjem čitaonica koje su omogućile brzi prodor njihovih ideja u najšire slojeve društva. Prva poznata čitaonica u Slavoniji osnovana je u Đakovu 1841. u sklopu proilirskog Zbora duhovne mladeži đakovačkog sjemeništa a nakon toga su uslijedile Narodna čitaonica u Osijeku 1844. te čitaonica u Požegi 1845. pod nazivom „*Lectoria societas*“ dok su nešto kasnije, 1849. osnovane Narodna čitaonica u Novoj Gradiški i Narodna čitaonica u Slavonskom Brodu. Tako je Narodna čitaonica u Novoj Gradiški osnovana u vrijeme kada već zamire rad većine ilirskih čitaonica koje su uglavnom prestale djelovati početkom revolucionarnih zbivanja 1848. godine.³⁴

U vrijeme ilirskog pokreta, kada u Hrvatskoj počinje osnivanje čitaonica, Novu su Gradišku, koja je bila sjedište krajiške pukovnije, naseljavali i brojni obrtnici i trgovci koji su poslovali sa civilnom Hrvatskom i sa susjednom Bosnom što se odrazilo na život grada koji je bio otvoren utjecajima sa šireg prostora. Tako je, pod utjecajem događanja u banskoj Hrvatskoj i u Novoj Gradiški, u travnju 1848., započeo narodni pokret u kojem su Novogradišćani dali potporu banu Jelačiću i Hrvatskom saboru u ratu s Mađarima te izrazili težnju za pripojenjem civilnoj Hrvatskoj. U gradu je 27.5.1848. održana narodna skupština na kojoj je pedesetak građana izrazilo spomenute težnje te ih uputilo na odobrenje caru i banu. „Narodna zahtijevanja“ Gradiške regimente obuhvaćala su: ujedinjenje hrvatskih zemalja i stavljanje pod bansku vlast, izbor predstavnika za Hrvatski sabor te uvođenje narodnog jezika i jedinstveno zakonodavstvo.³⁵ Na razvoj narodnog duha u Novoj Gradiški utjecala je i susjedna Požega u kojoj je narodna čitaonica osnovana tri godine ranije (1845.).³⁶

Kao posljedica ovakve političke situacije, u Novoj Gradiški dolazi do osnivanja društva Narodne čitaonice. Prijedlog o osnutku Narodne čitaonice u Novoj Gradiški donesen je 26. prosinca 1848. godine na skupu održanom u Novoj Gradiški na kojem su se našli ugledni građani, učitelji, svećenici, trgovci te graničarski časnici. Narodna čitaonica u Novoj Gradiški osnovana je kao društvo 1. ožujka 1849. godine. Tom su prilikom popisani članovi društva, usvojena pravila te izabrano vodstvo koje su činili: satnik narodne straže Mihalić kao predsjednik, natporučnik Plavšić i trgovac Josipović kao članovi Upravnog odbora te učitelj

---

³⁴ Katalenac, D. Navedeno djelo. Str. 22.-23.

³⁵ Đurić, T. Društveni život Nove Gradiške. // Nova Gradiška : u povodu 250. obljetnice osnivanja / urednica Dragica Vidmar. Nova Gradiška : Poglavarstvo grada, 1998. Str. 189.

³⁶ Potrebica, F. Gradiška pukovnija u zbivanjima 1848.-1849.// Zlatna dolina : godišnjak Požeštine / urednik Filip Potrebica. Požega : Društvo za hrvatsku povjesnicu, 1995. Str. 103.

Ivan Filipović³⁷ kao zapisničar.³⁸ Po uzoru na ostale narodne čitaonice u Hrvatskoj, i novogradiška je nastojala njegovati narodni jezik i književnost. Poslovni jezik bio je narodni a čitaonica je trebala držati ponajprije *jugoslavjanske* i neke češke časopise a pored njih i njemački, i to samo one koji se „*sa slavenskim težnjama sudaraju.*” Uz čitaonicu je osnovana i knjižnica koja je trebala imati samo „*slavjanske ili Slavjanah se tičućih knjigah.*“ Novogradiška čitaonica bila je „*perva čitaonica u vojničkoj krajini*“ a „*Nova Gradiška lep primer za nasledovanje dala mnogim drugim krajišničkim stolnim mestom, gde su i materialne i duševne okolnosti mnogo prijaznie.*“³⁹

Narodna čitaonica u Novoj Gradiški tijekom 1849. godine uspješno radi okupljajući znatan broj čitatelja, postaje mjesto na kojem se sastaje i raspravlja o različitim pitanjima, pri čemu se posebna pažnja posvećivala problemu položaju Slavena u Monarhiji. U Novinama dalmatinsko-hrvatsko-slavonskim od 30.7.1849. o Novogradiškoj čitaonici piše da je „*zavedenje ove čitaonice od velike hasne u Gradiškoj, jer se vazda dovoljno u njoj čitaocah nahodi. Tu se liepo dogovara i razbira se istina od laži, te puk o pravom stanju naše obće stvari i sverhe Slavjanske podučavaju, razjasnjuju i onako baš kako treba uputjuju.*“⁴⁰

Društvo se osim imenom „Narodne čitaonice“ naziva i „Slavjanskom čitaonicom“. Rad čitaonice spominje se zadnji puta u siječnju 1850. godine nakon čega se gubi trag njenom djelovanju u izvorima, odnosno u novinama toga vremena.⁴¹ Za pretpostaviti je, da je rad čitaonice za vrijeme Bachova apsolutizma (1852.-1859.) zabranjen ali isto tako da je ona odigrala važnu ulogu u razvoju nacionalne svijesti u novogradiškom kraju i obogatila društveni život grada u vrijeme svoga djelovanja.

---

³⁷ Ivan Filipović (1823. – 1895.), pedagog, učitelj i književnik. Od 1845. do 1850. obavljao je učiteljsku službu u Novoj Gradiški. Već se kao gimnazijalac oduševio ilirskim pokretom a i u Novoj Gradiški se isticao kao borac za nacionalne slobode. (Valentić, F. Novogradiški leksikon. Str. 61.-62.)

³⁸ Valentić, F. Narodni pokret u Gradiškoj pukovniji 1848. – 1849. // Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2009. Str. 103-104.

³⁹ Novine dalmatinsko-hrvatsko-slavonske, 16. siječnja 1849. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/DataServices/ImageView.aspx?id=eb8e94a3-0f30-48c3-8bc5-6c28204ec6ed> (7.3.2018.)

⁴⁰ Isto, 30. srpnja 1849. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/DataServices/ImageView.aspx?id=abba3a6b-cd37-4178-98f8-a528f0b6b56e> (20.3.2018.)

⁴¹ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 170.

3.2. Hrvatska čitaonica 1874.

Važna godina za povijest Nove Gradiške je 1873., kada je došlo do razvojačenja a zatim i ukidanja Vojne krajine te njenog pripajanja civilnoj Hrvatskoj 1881. godine. To je vrijeme banovanja Ivana Mažuranića kada su provedene mnoge reforme s ciljem modernizacije i stvaranja modernog građanskog društva. Ovo je razdoblje obilježilo i otvaranje brojnih čitaonica ili obnova rada postojećih. Tako je i u Novoj Gradiški 1874.⁴² godine osnovana Hrvatska čitaonica. Već se na konstituirajućoj skupštini u nju upisalo pedesetak članova. Ubrzo su se počele nabavljati knjige, dnevne i tjedne novine, organizirati različite priredbe. Koliko je čitaonica bila važna u društvenom životu grada i okolice najbolje govori članak objavljen u Jutarnjem listu 21.1.1939., prilikom proslave njezine 65. godišnjice. Tu je navedeno kako je Hrvatska čitaonica uvijek sudjelovala u svim hrvatskim narodnim proslavama u Novoj Gradiški i okolici. Teško razdoblje za čitaonicu uslijedilo je za vrijeme vladavine bana Khuena Hedervarya. To je vrijeme obilježilo gušenje svega hrvatskoga pa su se na udaru našle i hrvatske čitaonice. Ipak je Hrvatska čitaonica u Novoj Gradiški surađivala s drugim hrvatskim društvima u buđenju nacionalne svijesti te u borbi protiv pokušaja mađarizacije.⁴³ U spomenici Hrvatskog pjevačkog društva „Graničar“ za 1900. godinu ističe se suradnja sa Hrvatskom čitaonicom u organizaciji različitih priredbi. Iste je godine Hrvatska čitaonica povela akciju oko podizanja Hrvatskog društvenog doma (do osnivanja nije došlo). Godine 1909. „Graničar“ je zajedno sa Hrvatskom čitaonicom proslavio stotu godišnjicu rođenja Ljudevita Gaja koncertom, a prihod je išao za izgradnju Gajeva doma u Krapini.⁴⁴

Nakon uvođenja Šestosiječanjske diktature 1929. uslijedila je zabrana rada mnogim hrvatskim kulturnim i prosvjetnim ustanovama. U Novoj Gradiški to su bili Hrvatski crveni križ, Hrvatski sokol, Hrvatsko pjevačko društvo „Graničar“, Hrvatski dom i Hrvatska čitaonica.⁴⁵ Čitaonica u Novoj Gradiški je, do zabrane *„sudjelovala kod svih hrvatskih narodnih proslava u gradu i okolici, kao i kod značajnih proslava u javnom i patriotskom životu cijelog*

---

⁴² Katalenac (1996.) i Stipanov (2015.) navode 1876. kao godinu osnutka čitaonice u Novoj Gradiški. U ovom je radu prihvaćeno mišljenje autora koji su se bavili lokalnom poviješću Nove Gradiške i poviješću njezine knjižnice (Ostić 1998., 2000.; Urban 1997., Valentić 2003., 2008., 2009.) a koji kao godinu osnutka navode 1874. U prilog tome govori i članak objavljen u Jutarnjem listu 21.1.1939. u kojemu piše o proslavi 65. jubileja Hrvatske čitaonice u Novoj Gradiški te se kao godina osnutka navodi 1874.

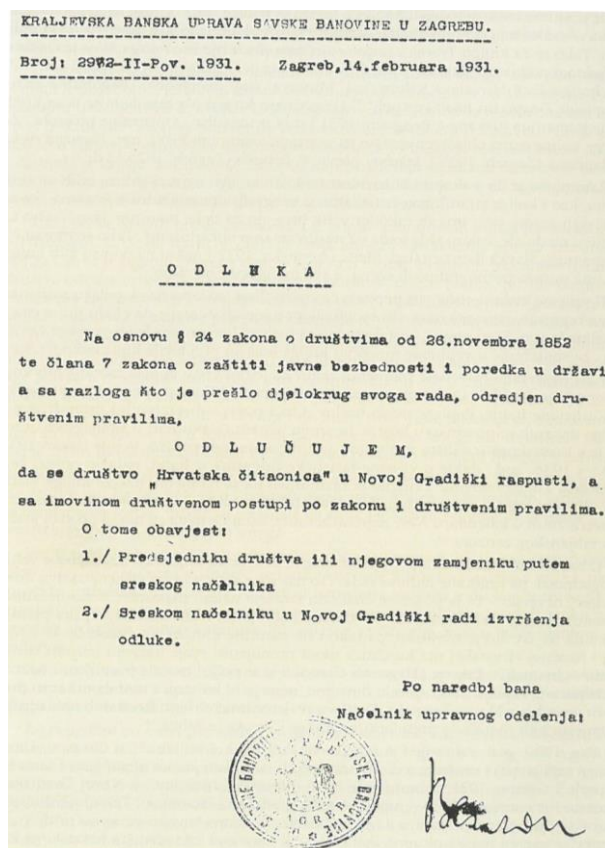
⁴³ Benković, M.; Žugaj, A.; Karlovčan-Subić, M. Hrvatsko pjevačko društvo „Graničar“ Nova Gradiška 1886.-1996. Nova Gradiška : HPD Graničar, 1996. Str. 121.

⁴⁴ Isto. Str. 19.-25.

⁴⁵ Isto. Str. 92.

hrvatskog naroda...budila je hrvatsku svijest i davala otpor germanizaciji, mađarizaciji i drugim tuđinskim nasrtajima... ⁴⁶

Kraljevska banska uprava Savske banovine u Zagrebu donijela je 14. veljače 1931. godine odluku o raspuštanju društva „Hrvatska čitaonica“ u Novoj Gradiški.⁴⁷ Tadašnji predsjednik Hrvatske čitaonice bio je Vidoslav Stanković kojemu su gradske vlasti 21.2.1931. godine uputile poziv da preda svu pokretnu imovinu društva. Ukidanje Hrvatske čitaonice u Novoj Gradiški izazvalo je veliko negodovanje i nezadovoljstvo kako među građanima tako i među crkvenim krugovima te dovelo do pokušaja sprječavanja provedbe odluke. Tako je predsjednik Hrvatske čitaonice, Vidoslav Stanković, bezuspješno 27.2.1931. uložio žalbu Kraljevskoj banskoj upravi. Isto je, također bez uspjeha, učinio i crkveni odbor Rimokatoličke crkve Sv. Terezije u Novoj Gradiški s obzirom na to da je crkva bila suvlasnica nekretnina, tj. kuće u kojoj je „Hrvatska čitaonica“ imala prostorije.⁴⁸

Slika 1. Odluka o zabrani rada Hrvatske čitaonice u Novoj Gradiški

⁴⁶ Valentić, F. Zavičajna spomenica 1748.-2008. Nova Gradiška : Arca., 2008. Str.18.

⁴⁷ U arhivi župne crkve Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije u Novoj Gradiški sačuvano je originalno rješenje banske uprave Savske banovine u Zagrebu broj 2972-II-Pov 1931. od 14.2.1931. kojom se zabranjuje rad Hrvatske čitaonice u Novoj Gradiški. (Benković, M.; Žugaj, A.; Karlovčan-Subić, Navedeno djelo. Str. 99.)

⁴⁸ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 172.

Nakon ukidanja Hrvatske čitaonice, u skladu s tadašnjom velikosrpskom politikom, u Novoj je Gradiški utemeljena Jugoslavenska građanska čitaonica. Konstituirajuća skupština održana je 25.11.1934. godine. Za predsjednika je izabran odvjetnik Dragutin Gajski, za potpredsjednika porezni činovnik Stevo Milojević, za tajnika trgovački pomoćnik Mitar Obrenović a za knjižničara student prava Mirko Kljaić. Jugoslavenska građanska čitaonica u Novoj Gradiški, kao i ostale slične ustanove, uglavnom je služila za širenje velikosrpskih ideja. Djelovala je do 1940. godine.⁴⁹

Rad Hrvatske čitaonice obnovljen je 1936. godine od kada ona djeluje u Hrvatskom domu. Čitaonica je imala knjižnicu a knjige su mogli posuđivati članovi čitaonice i izvan njenih prostora.⁵⁰ Prema pisanju Jutarnjeg lista, 21.1.1939., prilikom proslave 65 godina Hrvatske čitaonice u Novoj Gradiški, ista je te godine u svome fondu posjedovala 799 svezaka a imala je 177 članova. Za godinu 1939. navodi se i kako je čitaonica dala 12 360 dinara zadruzi Hrvatski dom u Novoj Gradiški. Tada je predsjednik čitaonice bio Stjepan Dodigović a u odboru se, između ostalih, spominju imena: Đuro Jakobčić, Zvonko Slasić, A. Đukesević.⁵¹ Za vrijeme Drugog svjetskog rata čitaonica prestaje s radom da bi nakon ponovne uspostave 1947. nastavila djelovati do danas.

3.3. Narodna knjižnica i čitaonica 1947.

Hrvatska je čitaonica nakon Drugog svjetskog rata nastavila djelovati kao Narodna knjižnica Nova Gradiška, i to najprije samostalno, od 1947. do 1972., od 1972. do 2000. kao knjižnica u sastavu te konačno od 2000. godine do danas kao samostalna ustanova. O njezinu djelovanju u tome razdoblju, kao i u razdobljima prije toga, sve do integracije u sastav Narodnog sveučilišta, ne zna se puno. Za razdoblje samostalnog djelovanja Narodne knjižnice od 1947. do 1972. postoji tek nekoliko izvora.

Jedan od izvora su podaci koje je Narodna knjižnica dostavila Gradskoj knjižnici Osijek 1966. godine. Iz ovih se podataka saznaje da je Narodna knjižnica Nova Gradiška osnovana 1947. godine te da je njezina adresa bila Trg oslobođenja 14 (današnji Trg kralja Tomislava). Riječ je o staroj graničarskoj zgradi u centru grada koja je srušena početkom 60-ih godina 20. stoljeća. Kao osnovne zadaće navedene su da knjižnica „*sistematski nabavlja, skuplja, sređuje, posuđuje*

---

⁴⁹ Valentić, F. Novogradiški leksikon. Str.101.

⁵⁰ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 172.

⁵¹ Benković, M.; Žugaj, A.; Karlovčan-Subić, M. Navedeno djelo. Str. 121.

*i čuva knjige, časopise i druge štampane stvari.*⁵² Knjižnica je 1964. premještena u novi prostor nekadašnje Pučke štedionice izgrađene 1912., između crkve sv. Terezije i zgrade starog suda. U tom je prostoru do 1979. kada seli na današnju lokaciju u Relkovićevoj 4, u zgradi Doma kulture.⁵³

Statut Narodne knjižnice Nova Gradiška donosi podatak da je Knjižnica osnovana rješenjem Narodnog odbora općine Nova Gradiška a kao zadaće koje knjižnica treba obavljati navodi se:

• *vrši stalno propagandu knjiga i ostalog bibliotečnog materijala, organizira stalne i povremene izložbe, održava književne večeri, organizira seminare, sekcije i druge oblike rada,*

• *organizira pokretne knjižnice,*

• *suraduje s drugim knjižnicama, kulturnim, prosvjetnim i društveno-političkim organizacijama, te sudjeluje u posuđivanju i zamjeni knjiga i drugog bibliotečnog materijala među knjižnicama.*⁵⁴

Posljednji statut prije ulaska Knjižnice u sastav Narodnog sveučilišta „Matija Antun Relković“, usvojen je 1965. godine.⁵⁵ U ovom je statutu, u čl. 11. navedeno kako knjižnica vodi mjesni, abecedni i stručni katalog a u čl. 18. navedene su službe koje djeluju u knjižnici: informativna služba, obrada knjiga, administrativno-računalska služba, čitaonica i pomoćno-tehnička služba.⁵⁶

U anketi koju je Društvo bibliotekara Hrvatske provelo 1968. godine, na popisu narodnih biblioteka – javnih, pod UDK skupinom 027.022, pod rednim brojem 45. na popisu se nalazi Narodna knjižnica u Novoj Gradiški. Prema ovim podacima, knjižnica se nalazila na adresi Trg oslobođenja 14, osnovana je 1947. godine, u fondu je imala 8 150 svezaka knjiga i 85 svezaka periodike a knjižnicom je upravljala Nada Mikuš. To su podaci o stanju knjižnice zaključno sa danom 31.12.1965.⁵⁷

---

⁵² Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 173.

⁵³ Urban, B. Navedeno djelo. Str. 17.

⁵⁴ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 173.

⁵⁵ Isto.

⁵⁶ Ostić, J. Od prvih čitaonica do knjižnice u Novoj Gradiški. Str. 33.

⁵⁷ Biblioteke u Hrvatskoj. Str.8.

3.3.1. U sastavu Narodnog sveučilišta „Matija Antun Relković“

Skupština općine Nova Gradiška 22.9.1972., na sjednici donosi preporuku kulturnim ustanovama na području grada, Kino-poduzeću, Narodnoj knjižnici i Zavičajnom muzeju o integraciji u jedinstvenu ustanovu Narodno sveučilište „Matija Antun Relković“ u Novoj Gradiški.⁵⁸

Narodno sveučilište osnovano je 7.9.1934. godine. Osnovao ga je Nastavnički savjet Državne realne gimnazije u Novoj Gradiški pod nazivom Pučko sveučilište u Novoj Gradiški. Osnovano je sa svrhom obavljanja kulturno-prosvjetnog rada koji je uključivao organiziranje javnih predavanja i tečajeva, izložbi, koncerata i kazališnih predstava te drugih manifestacija čime se bavi i danas. Nakon Drugog svjetskog rata djeluje pod različitim nazivima: Narodno sveučilište, Radničko sveučilište, Centar za kulturu i obrazovanje, Narodno sveučilište M. A. Relković te od 3.11.1997. do danas kao Pučko otvoreno učilište M. A. Relković.⁵⁹

Odluka novogradiških vlasti o integraciji svih kulturnih ustanova u jednu uslijedila je nakon „hrvatskog proljeća“ i predstavlja pokušaj snažnije kontrole cjelokupnog kulturnog života novogradiške općine stavljanjem ovih ustanova pod nadzor jedne centralizirane ustanove. Uslijedila je odluka o integraciji sa Narodnim sveučilištem „Matija Antun Relković“ koju je donijela radna zajednica knjižnice i čitaonice u Novoj Gradiški 28.12.1972. Tako je Narodna knjižnica Nova Gradiška postala Općinska knjižnica i čitaonica u okviru Narodnog sveučilišta „Matija Antun Reljković“. ⁶⁰ Te je godine Knjižnica imala 13 000 knjiga. U sljedećih nekoliko godina knjižni se fond znatno uvećao pa je tako 1976. godine iznosio oko 26 000. Iste je godine Knjižnica imala 3 856 članova, a pročitano je 33 008 knjiga.⁶¹ Sljedeća važna promjena dogodila se 1978. godine kada je Skupština općine Nova Gradiška na sjednici održanoj 14.11.1978. donijela *Rješenje o davanju suglasnosti o unošenju imena znamenite ličnosti u naziv Galerije umjetnosti i Općinske knjižnice i čitaonice u Novoj Gradiški*. Knjižnica je tako postala Općinska knjižnica i čitaonica „Miloš Đurić“. ⁶² Iste su godine otvorene knjižnične stanice u tvornicama „Zlata“ i „Jukon“. ⁶³

---

⁵⁸ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 173.

⁵⁹ Valentić, F. Novogradiški leksikon. Str. 173.

⁶⁰ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 173.

⁶¹ Nova Gradiška : društveno-ekonomski i turistički informator / urednik Milan Kladar. Nova Gradiška : Narodno sveučilište „M. A. Reljković“, 1977. Str. 60.

⁶² Službeni glasnik općine Nova Gradiška 14, 9(1978), str.6.

⁶³ Urban, B. Navedeno djelo. Str. 18.

Dom kulture u Novoj Gradiški završen je i svečano otvoren 1979. godine a u taj se objekt smjestilo Narodno sveučilište „Matija Antun Relković“, koje je bilo OUR s radnim jedinicama: Centar za kulturu, Centar za obrazovanje, Centar za informiranje, Zajedničke službe. Kao djelatnosti Sveučilišta, Centra za kulturu, između ostalog, navedeno je: „*održavanje književnih večeri i susreta, organiziranje svečanih skupova i priredaba, održavanje javnih predavanja, organiziranje i poticanje rada amatera, organiziranje rada i vođenje knjižničarske djelatnosti, vođenje matične službe za biblioteke na području općine, organiziranje i vođenje izdavačke djelatnosti, širenje i propagiranje knjige...*“⁶⁴ Knjižnica „Dr. Miloš Đurić“, kao i ostale kulturne ustanove, smještena je u novootvoreni Dom kulture a obuhvaćala je : Odjel za odrasle, Odjel za djecu i omladinu, Odjel za obradu knjiga i rad punktova na terenu i u OUR (Organizacije udruženog rada) te rad amatera. Izvan Doma kulture, Knjižnica je imala: prostore u OUR i MZ komune za rad punktova biblioteke; prostore OUR i MZ komune za izložbe knjiga te prostore OUR i MZ komune za književne večeri i susrete.⁶⁵ Godine 1979. Knjižnica je imala pet zaposlenih, a uz preseljenje u novi prostor nabavljen je novi namještaj te obavljena inventarizacija knjižnog fonda (25 764 knjige) i izdvajanje knjižnog fonda za otpis.⁶⁶

U razdoblju od 1981. do 1985. održane su brojne aktivnosti u prostorijama Knjižnice ali i izvan nje, u mjesnim zajednicama, radnim organizacijama i školama. O tome svjedoče sljedeći podaci: susreti s učenicima (100), projekcije filmova (121), izložbe knjiga (101), natjecanja (2), predavanja (14), pričanje priča (62), posjete Knjižnici (60).⁶⁷

Godine 1982., povodom Mjeseca knjige, otvoreni su ogranci Knjižnice „Dr. M. Đurić“, i to u Mjesnoj zajednici Dragalić 1.10. a u Mjesnoj zajednici Stara Gradiška 15.11. Na svečanostima otvorenja sudjelovali su učenici, nastavnici, društveno-politički radnici, stanovnici Dragalića te predstavnici Knjižnice.⁶⁸

Godine 1982. Knjižnica je imala 35 887 svezaka knjiga a iste je godine osnovana zavičajna zbirka koja je brojala 46 naslova. Iduće dvije godine, 1983. i 1984., Knjižnica je obavljala poslove matične službe za područje općine.⁶⁹ 22.4.1983. otvorena je knjižnična stanica za

---

⁶⁴ Dom kulture Nova Gradiška / pripremio i uredio Milan Kladar. Nova Gradiška : Izdavački odjel NS „M. A. Reljković“ Nova Gradiška. [1979?] Str. 10.

⁶⁵ Isto. Str. 6.-9.

⁶⁶ Ostić, J. Od prvih čitaonica do knjižnice u Novoj Gradiški. Str. 35.

⁶⁷ Kronologija važnijih događaja iz kulture u prošlom srednjoročnom razdoblju: Bibliotečno-izdavačka djelatnost. // Novogradiški zbornik / urednik Milan Kladar. Nova Gradiška: Narodno sveučilište „M. A. Reljković“ ; Zavičajni muzej, 1986.Str. 201.

⁶⁸ Isto. Str. 196.

⁶⁹ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 174.

radnike Tvornice stilskog namještaja „Slavonijaradinost“ a 7.5. iste godine Ogranak Knjižnice u Trnavi – Medarima. Ogranak Knjižnice u Mjesnoj zajednici Okučani otvoren je 2.4.1985.⁷⁰ U ovom razdoblju, Knjižnica je imala knjižnične stanice i u tvornicama „Zlata“, „Tang“ i „Mirko Gembarovski“. ⁷¹ Knjižnica „Dr. M. Đurić“ godine dobila je za 1982. godinu nagradu „Pavao Markovac“, koju je dodjeljivalo Vijeće Saveza sindikata SR Hrvatske za rezultate u bibliotekarskom radu.⁷²

Godine 1986. Knjižnica „Dr. Miloš Đurić“ reorganizirana je u Bibliotečno-informacijski centar kao radna jedinica Narodnog sveučilišta. Iduće je godine odvojen Dječji odjel od Odjela za odrasle te je iz zajedničkih prostorija na katu zgrade Sveučilišta, Dječji odjel premješten u prizemlje zgrade. Godine 1989. otvorena je knjižnična stanica u tvornici „Klas“. ⁷³

Godine 1990. knjižnica je radila u prostoru od 352 četvorna metra, s četiri odjela: Dječji odjel s čitaonicom i igraonicom, Posudbeni odjel za odrasle, Studijski odjel i Čitaonica periodike. Nastavili su djelovati ogranci u Dragaliću, Okučanima i Staroj Gradiški a knjižnične stanice u poduzećima „Klas“, „Zlata“ i „Slavonijaradinost“. Knjižni fond je 1990. godine, zaključno sa 1.11. brojao 47 907 svezaka a u knjižnici je bilo zaposleno šest stručnih djelatnika, od čega jedan sa visokom spremom, tri sa višom i dva sa srednjom te jedan pomoćni djelatnik.⁷⁴

3.3.2. Knjižnica u Domovinskom ratu

Teško razdoblje za knjižnicu kao i za cijeli novogradiški kraj uslijedilo je u Domovinskom ratu. Grad je bio izložen neprijateljskim napadima u kojima je stradala i zgrada u kojoj se nalazila knjižnica. Zgrada je raketirana 21.9.1991. kada je srušena pozornica velike dvorane Doma kulture a 3.10.1991. uslijedio je novi napad u kojem je gotovo srušena glazbena škola, a teško su oštećeni prostori knjižnice i čitaonice. Toga je dana u zgradi izbio požar a zahvaljujući

---

⁷⁰ Kronologija važnijih događaja iz kulture u prošlom srednjoročnom razdoblju: Bibliotečno-izdavačka djelatnost. Str. 197.-199.

⁷¹ Urban, B. Navedeno djelo. Str. 20.

⁷² Kronologija važnijih događaja iz kulture u prošlom srednjoročnom razdoblju: Bibliotečno-izdavačka djelatnost. Str. 197.-199.

⁷³ Urban, B. Navedeno djelo. Str.. 21.-22.

⁷⁴ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 174.

hrabrosti i upornosti zaposlenih spašeno je oko 45 000 knjiga. Knjižnica je tijekom rata mijenjala lokacije ali ni jednog dana nije prestajala s radom.⁷⁵

Dio knjižnične građe premješten je u sklonište Osnovne škole „Ljudevit Gaj“ gdje se u složenim uvjetima radi od 15.11.1991. do siječnja 1992. Knjižnica se vraća u matični prostor 9.1.1992. Tijekom ratnih razaranja uništeno je oko 5 000 knjiga a oko 7 000 ostalo je na okupiranom području. U samostalnoj Republici Hrvatskoj knjižnica je i dalje bila u sastavu Narodnog sveučilišta a iz naziva je izbrisano ime Miloša Đurića te se ona naziva Knjižnica Narodnog sveučilišta „Matija Antun Relković“.⁷⁶

Slika 2. Zgrada Doma Kulture, raketirana 21.9.1991.

Godine 1994., povodom Mjeseca hrvatske knjige, Knjižnica je u suradnji s Upravnim odborom prognaničkog naselja Kovačevac i Poglavarstvom grada Nova Gradiška u prognaničkom naselju Kovačevac otvorila knjižničnu stanicu s početnim fondom od 260 knjiga.⁷⁷

Godine 1994. dolazi do novih promjena za Knjižnicu jer je teritorijalnom reorganizacijom kojom je područje bivše općine Nova Gradiška podijeljeno na nekoliko novih općina i grad Novu Gradišku posljednji preuzeo osnivačka prava nad Narodnim sveučilištem „Matija Antun Relković“ u čijem je sastavu bila i Knjižnica. Knjižnica tada prestaje obavljati matičnu djelatnost za područje bivše općine a tu funkciju preuzima Gradska knjižnica u Slavonskom

---

⁷⁵ Drlić, M. Grad kulture. // Novogradiški pučki kalendar 1997. / urednik Franjo Samardžić. Nova Gradiška : Pressing, 1997. Str. 75.

⁷⁶ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str.174.

⁷⁷ Zorko, V. Uz Mjesec hrvatske knjige 94' : Otvorena knjižnica u prognaničkom naselju. // Posavska Hrvatska 3, 43(1994.), str. 11.

Brodu za područje Brodsko-posavske županije. Iste je godine nabavljeno 569 svezaka za Knjižnicu a za knjižničnu stanicu u prognaničkom naselju Kovačevac knjige su nabavljene zahvaljujući sredstvima Poglavarstva grada i akciji koju su organizirale Narodno sveučilište i Hrvatski radio – Nova Gradiška. Nakon akcije „Bljesak“ kojom su oslobođeni zapadni dijelovi Brodsko-posavske županije, Knjižnica i čitaonica Narodnog sveučilišta „Matija Antun Relković“ u Novoj Gradiški djeluje sa četiri odjela: Dječji odjel sa čitaonicom i igraonicom, Posudbeni odjel, Studijski odjel sa čitaonicom i Spremište za knjige. Zaključno s danom 31.12.1995. knjižni je fond imao 41 014 svezaka. Smanjen knjižni fond u odnosu na predratno stanje posljedica je uništavanja knjiga na bivšem okupiranom području te izmještanja nekih naslova koji su propagirali velikosrpsku i prokomunističku ideologiju. Provedena je djelomična revizija knjižnog fonda u kojoj je otpisano 3 619 svezaka. U 1996. godini započelo se s nabavljanjem informatičke opreme.⁷⁸

4. Gradska knjižnica Nova Gradiška od 2000. do danas

Odluku o osnivanju današnje Gradske knjižnice Nova Gradiška kao samostalne ustanove, donijelo je Gradsko vijeće 25.11.1999. Uz suglasnost gradskog poglavarstva, privremena je ravnateljica donijela Statut knjižnice 11.2.2000. Ustanova je registrirana kod Trgovačkog suda Slavonski Brod 23. veljače 2000. godine a u Upisnik Ministarstva kulture upisana je 1.4.2005.⁷⁹ Knjižnica se nalazi u zgradi Doma kulture, gotovo u središtu Nove Gradiške a za svoje djelovanje koristi radni prostor od 340 m² (od toga 276 m² za korisnike) i ostali prostor od 77 m² (hodnici, sanitarni čvorovi, stepeništa i dr.). Svoju, zakonom utvrđenu djelatnost, Knjižnica obavlja kroz sljedeće programske cjeline: Odjel za djecu s čitaonicom, igraonicom i „Multimedijalnim kutkom“; Informativno-posudbeni odjel za odrasle sa Službom za nabavu, obradu i zaštitu knjižnične građe; Studijski odjel s čitaonicom i prostorom za zavičajnu građu te „Internet-kutkom“ za korisnike; Administrativno-računovodstvena služba (zajednička s Pučkim otvorenim učilištem „Matija Antun Relković“).⁸⁰

---

⁷⁸ Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. Str. 175.

⁷⁹ Upisnik knjižnica – Ministarstvo kulture. Dostupno na: <http://www.minkulture.hr/default.aspx?id=202&kazid=969> (9.2.2018.)

⁸⁰ Dakić, B. Izvješće o radu Gradske knjižnice Nova Gradiška za 2016. god.

Djelatnost Gradske knjižnice Nova Gradiška obuhvaća:

- nabavu knjižnične građe
- stručnu obradu, čuvanje i zaštitu knjižnične građe te provođenje mjera zaštite knjižnične građe koja je kulturno dobro
- izradu biltena, kataloga, bibliografija i drugih informacijskih pomagala
- sudjelovanje u izradi skupnih kataloga (abecednog, mjesnog i stručnog) i baza podataka (klasičnih i elektronskih)
- omogućavanje dostupnosti knjižnične građe i informacija korisnicima prema njihovim potrebama i zahtjevima
- osiguravanje korištenja i posudbe knjižnične građe te protok informacija i ideja aktivnim i potencijalnim korisnicima
- poticanje i pomoć korisnicima pri izboru i korištenju knjižnične građe, informacijskih pomagala i izvora
- vođenje dokumentacije o građi i korisnicima
- poticanje i širenje općeg obrazovanja svojih korisnika i svih članova zajednice i šire, stručni i znanstveni rad, poticanje navike čitanja i korištenja raznolikih knjižničnih usluga za sve slojeve pučanstva
- kontinuiranu djelatnost na kulturnom području

Slika 3. Dom kulture u Novoj Gradiški u kojem se nalazi Gradska knjižnica

Prema Izvješću o radu za 2016. godinu, Knjižnica je u svom fondu imala 75.386 svezaka knjižne građe, 690 jedinica AV-građe te 37 primjeraka igračaka, nabavljala je 18 naslova periodike, imala je 1 043 članova (od toga 483 na Odjelu za odrasle i 560 na Odjelu za djecu). Korisnici su tijekom 2016. godine posudili ukupno 12.270 svezaka knjižne građe a 5 825

jedinica knjižnične građe korišteno je u prostorima Knjižnice (od toga knjižne građe 3 970, časopisa 1 134 i novina 721). Osim knjiga na hrvatskom jeziku, knjižnica sadrži knjige na engleskom, njemačkom, francuskom, talijanskom, češkom, romskom i drugim jezicima. Najveći broj knjiga nabavlja se otkupom Ministarstva kulture, kupnjom sredstvima Ministarstva kulture, Brodsko-posavske županije, Grada Nove Gradiške i vlastitim sredstvima te poklonima građana, udruga i ustanova. Nakon dugogodišnjeg projekta nabave računalne opreme i programskog paketa ZaKi, završen je projekt računalne posudbe i umrežavanja. U veljači 2013. godine pristupilo se uvođenju fonda u knjižnični sustav ZaKi.

Knjižnica ima pet stalno zaposlenih knjižničara (dva pomoćna knjižničara, jedan knjižničar, jedan diplomirani knjižničar koji obavlja posao ravnatelja i jedan viši knjižničar). Uz stalno zaposlene knjižničare, knjižnica svoj program ostvaruje zahvaljujući mnogim stručnim i kreativnim suradnicima i volonterima te kroz suradnju sa Gradom, Turističkom zajednicom, obrazovnim i kulturnim ustanovama te brojnim udrugama na području Nove Gradiške i okolice. Osim u matičnom prostoru, koji je premalen za brojne, dobro posjećene programe, Knjižnica svoje aktivnosti provodi i na mnogim drugim mjestima u gradu, poput velike dvorane Doma kulture, dvorane Gradske vijećnice, ljetne i gradske pozornice, vjeronaučne dvorane Župe Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije, dvorane Dječjeg vrtića „Maslačak“, prostora novogradiškog Hrvatskog liječničkog zbora, ugostiteljskih objekata u gradu i drugdje. Gradska knjižnica Nova Gradiška uspješno surađuje s medijima, posebno lokalnim, te je „vidljiva“ u lokalnoj zajednici a i šire. Prilozi o radu ustanove te brojnim kulturnim događanjima objavljuju se u službenim i privatnim glasilima, na portalima grada i okolice te na web stranicama i u listovima škola i udruga s kojima Knjižnica ostvaruje zajedničke projekte. Od početka 2013. godine Knjižnica je aktivna na Facebooku putem kojeg promovira svoje usluge, obavještava korisnike o novostima, o građi, organizira literarne natječaje i kvizove te donosi obavijesti o brojnim aktivnostima koje organizira za sve članove lokalne zajednice ali i šire.

U nastavku slijede tablice sa statističkim podacima o knjižničnom fondu, korisnicima i posudbi te aktivnostima knjižnice u razdoblju od 2000. do 2016. godine nastale na temelju Izvještaja o radu knjižnice za navedene godine.

Godina	Knjižni fond	Prinove	Periodika	Neuvezane novine	AV građa
2000.	50.183	2.031 (745 naslova)	10 naslova (578 sv.)	5 naslova (834 sv.)	6
2001.	52.636	2.453 (395 naslova)	16 naslova (139 sv.)	7 naslova (1.122 sv.)	25
2002.	55.165	2.529 (1.350 naslova)	15 naslova (115 sv.)	6 naslova (910 sv.)	37
2003.	57.715	2.550 (1.611 naslova)	14 naslova (119 sv.)	7 naslova (881 sv.)	100
2004.	60.605	2.890 (2.501 naslova)	16 naslova (133 sv.)	7 naslova (912 sv.)	136
2005.	62.265 ⁸¹	2.630 (2.018 naslova)	17 naslova (141 sv.)	7 naslova (910 sv.)	167
2006.	64.915	2.650 (2.075 naslova)	22 naslova (172 sv.)	8 naslova (960 sv.)	260
2007.	67.605	2.690 (2.161 naslova)	23 naslova (180 sv.)	8 naslova (958 sv.)	339
2008.	69.609	2.004 (1.530 naslova)	28 naslova (220 sv.)	8 naslova (960 sv.)	405
2009.	71.965	2.356 (2.025 naslova)	27 naslova (200 sv.)	8 naslova (839 sv.)	458
2010.	67.261 ⁸²	1.877 (1.644 naslova)	26 naslova (189 sv.)	6 naslova (630 sv.)	533
2011.	69.181	1.920 (1.745 naslova)	33 naslova (254 sv.)	7 naslova (649 sv.)	592
2012.	70.582	1.401 (1.247 naslova)	30 naslova (200 sv.)	8 naslova (831 sv.)	606
2013.	71.776	1.194 (986 naslova)	61 naslova (285 sv.)	7 naslova (631 sv.)	653
2014.	72.870	1.094 (905 naslova)	58 naslova (190 sv.)	7 naslova (844 sv.)	659
2015.	74.261	1.391 (1.168 naslova)	51 naslova (167 sv.)	7 naslova (827 sv.)	684
2016.	75.386	1.125 (953 naslova)	11 naslova (80 sv.)	7 naslova (820 sv.)	690

Tablica 1. Statistički podaci o knjižničnom fondu od 2000. do 2016. godine

⁸¹ Nakon provedene revizije 2005. godine, otpisano je 970 svezaka knjižne građe.

⁸² Nakon provedene revizije 2010. godine, otpisan je 6 581 svezak knjižne građe.

God.	Ukupan broj članova	Broj članova na Odjelu za odrasle	Broj članova na Odjelu za djecu	Ukupno posuđene građe	Grada korištena u knjižnici	Informacije pri odabiru literature za pisane radove	Broj korisnika knjižnične građe	Broj posjetitelja programa i manifestacija
2000.	1.307	696	611	25.822	1.508	720	15.969	-
2001.	1.332	737	595	29.165	2.477	1.536	15.100	-
2002.	1.264	752	512	27.853	4.036	1.862	16.180	-
2003.	1.245	708	537	26.365	6.889	1.872	15.995	9.847
2004.	1.195	686	509	23.654	5.911	2.035	14.820	9.770
2005.	1.007	569	438	20.599	5.657	1.735	14.065	9.940
2006.	1.131	622	509	18.769	4.546	1.233	19.054	7.754
2007.	1.122	566	556	19.761	2.846	1.141	19.099	8.013
2008.	1.261	637	624	21.268	5.658	1.840	27.067	14.564
2009.	1.260	629	631	22.184	6.150	2.005	-	14.564
2010.	1.094	600	494	19.561	6.171	1.972	11.065	10.360
2011.	1.463	778	685	20.218	6.083	2.234	11.639	12.971
2012.	1.295	802	493	21.583	7.804	2.511	11.569	14.196
2013.	1.380	796	584	18.142	7.256	2.463	11.956	14.337
2014.	1.013	488	525	16.547	7.134	2.445	9.614	14.287
2015.	1.151	574	577	14.178	5.869	2.392	6.371	12.923
2016.	1.043	483	560	12.270	5.825	2.100	5.050	11.947

Tablica 2. Statistički podaci o članovima i posudbi od 2000. do 2016.

Godina	Književni susreti	Predavanja, tribine	Tematske izložbe (uz obljetnice, blagdane..), izložbe noviteta	Radionice za djecu	Organizirani posjeti
2000.	3	-	32	4	26
2001.	10	1	46	16	26
2002.	9	1	48	23	22
2003.	5	1	44	19	25
2004.	3	1	42	24	33
2005.	6	1	42	16	12
2006.	7	1	38	16	27
2007.	8	1	51	23	26
2008.	6	2	107	44	46
2009.	4	1	97	-	36
2010.	4	1	85	20	32
2011.	11	6	115	27	16
2012.	5	2	138	29	17
2013.	5	2	79	40	16
2014.	8	2	87	30	13
2015.	8	3	82	31	14
2016.	8	2	75	26	7

Tablica 3. Statistički podaci o aktivnostima knjižnice od 2000. do 2016.

Iz ovih je statističkih podataka vidljivo kako je knjižni fond kontinuirano rastao, od 2000. do 2010. godine u prosjeku za oko 2 000-2 500 a od 2010. do 2016., zbog teške financijske situacije nešto manje, u prosjeku za oko 1 500-2 000 svezaka godišnje. Pri tome je veliki problem nedostatak prostora koji je privremeno riješen početkom 2004. godine kada je Pučko otvoreno učilište „Matija Antun Relković“ Knjižnici ustupilo prostoriju površine 21 m² na katu zgrade, uz Odjel za odrasle, prvotno namijenjen za izvođenje tečajeva informatike u organizaciji

Učilišta, koji od 2004. do danas služi za stručno skladištenje i obradu novih knjiga.⁸³ Broj naslova periodike također je kontinuirano rastao sve do 2016. kada je znatno smanjen. Od 2000. do 2016. godine broj članova se smanjio sa 1 307 na 1 043 a pratilo ga je i smanjenje broja pročitanih knjiga. Ovdje treba napomenuti kako je stvarni broj korisnika veći jer se vrlo često jednom članskom iskaznicom koristi više osoba. Nasuprot smanjenom broju članova, broj posjetitelja manifestacija i programa se povećavao što svjedoči o tome kolike napore Knjižnica ulaže kako bi kroz razne sadržaje i aktivnosti privukla potencijalne korisnike. Broj aktivnosti i programa u kojima je Knjižnica sudjelovala veći je od navedenih jer je u mnogima Knjižnica sudjelovala kao suorganizator a oni nisu obuhvaćeni ovom statistikom.

4.1. Odjel za djecu

Odjel za djecu s čitaonicom, igraonicom i „Multimedijalnim kutkom“ nalazi se u dijelu prizemlja zgrade Doma kulture. Namijenjen je korisnicima od rane predškolske dobi do kraja osnovnoškolske dobi. Osim knjiga u slobodnom pristupu, ovdje se nalazi i čitaonica s referentnom zbirkom i časopisima za djecu, igraonica s malim lutkarskim kazalištem te „multimedijalni kutak“ s TV-om, računalom i AV-građom. Građu ovog odjela osim djece predškolskog i školskog uzrasta, koriste i roditelji, odgajatelji i studenti. Osim posudbe i edukacije o korištenju knjižnične građe i usluga, rad s predškolcima i osnovnoškolcima odvija se i kroz niz aktivnosti kojima se nastoji potaknuti čitanje, druženje i kreativno izražavanje djece te prezentirati njihovo stvaralaštvo kroz izložbe njihovih radova, razne tematske izložbe, igraonice, edukativne i kreativne radionice, pričaonice, satove lektire, igrokaze, glazbene i plesne nastupe, književne susrete i druge aktivnosti. U prostor Dječjeg odjela može se smjestiti do 70 djece. Knjižnicu tijekom godine s djecom posjete odgajatelji iz gotovo svih vrtića, te učitelji i profesori osnovnih i područnih škola te srednjih škola grada i okolice. Tom prilikom knjižničari ih upoznaju sa knjižnicom i knjižničnim uslugama a uz to se održavaju satovi lektire te razne literarne i likovne radionice. Djelatnici Gradske knjižnice Nova Gradiška, koji kroz druženje sa svojim mladim korisnicima imaju priliku uočiti njihove umjetničke sklonosti, omogućuju im javni nastup u knjižnici, u prijateljskom okruženju koje im daje poticaj za buduće stvaranje i uspjehe. Tako su se u Knjižnici predstavili mnogi novogradiški mališani sa svojim

---

⁸³ Dakić, B. Izvješće o radu Gradske knjižnice Nova Gradiška za 2004. god.

ostvarenjima: likovnim, književnim radovima, glazbenim, plesnim i scenskim nastupima, recitacijama, igrokazima.

Slike 4. i 5. Odjel za djecu

Knjižnicu su posjetili i održali književne susrete za najmlađe korisnike brojni poznati književnici među kojima posebno mjesto zauzima zavičajni pisac Miro Gavran. Godine 2001. pri Gradskoj knjižnici Nova Gradiška osnovan je Fan club „Miro Gavran“ koji broji preko 500 članova iz cijele Hrvatske. Klub organizira brojne književne susrete s Mirom Gavranom te razne radionice, kvizove, literarne i likovne natječaje kojima se nastoji popularizirati književno djelo ovog zavičajnika te time odaje priznanje svom zavičajnom književniku za brojne domaće i međunarodne književne uspjehe te zahvalnost za kontinuirano književnikovo promicanje svoga zavičaja. Članske iskaznice Kluba dizajnirao je akademski slikar, grafičar Gordan Bijelić.

Slika 6. Susret s Mirom Gavranom 2013. prilikom obilježavanja 13. obljetnice Fan cluba

Knjižnica je ugostila i brojne druge književnike i književnice za djecu. Neki od njih: Sunčana Škrinjarić, Dubravko Horvatić, Zlatko Krilić, Tito Bilopavlović, Zvonimir Milčec, Božidar

Prosenjak, Željka Horvat-Vukelja, Julijana Matanović, Jadranko Bitenc, Branka Primorac, Stanislav Marijanović...

Slika. 7. Susret s književnicom Željkom Horvat-Vukelja u Dječjem vrtiću „Maslačak“

Osim brojnih aktivnosti koje provodi tijekom cijele godine, Gradska knjižnica Nova Gradiška od 2002. godine organizira, sada već tradicionalnu, manifestaciju „Ljeto u knjižnici“. Riječ je o projektu kreativnog i sadržajnog provođenja ljetnih praznika koji svake godine okuplja veliki broj predškolske i školske djece iz Nove Gradiške i okolice ali i djecu iz drugih mjesta koja provode ljeto u Novoj Gradiški. Djeca imaju priliku družiti se, gledati crtiće i filmove, uživati u igraonicama i stvaralačkim radionicama, predstavljanju i razgovorima o novim slikovnicama, knjigama i stripovima, igrokazima u dječjem lutkarskom kazalištu, pjevačkim, plesnim i scenskim nastupima, rođendanskim proslavama. Programi se realiziraju zahvaljujući zajedničkom radu svih djelatnika Knjižnice, brojnih suradnika i volontera te sponzora, uz dobru suradnju s medijima koji prate sve ove aktivnosti. Ovdje je nemoguće navesti sve sadržaje koji su se u sklopu ove manifestacije odvijali tijekom 16 godina njezina trajanja no da bi se dobio uvid u njihovu raznolikost i bogatstvo, neophodno je spomenuti barem neke : Dan dinosaura i zmajeva, Ljetna modna revija, Danas u knjižnici plešemo, Sladoled-dan, Izbor miss i mistera „Ljeta u knjižnici“, Talent show u knjižnici, Jednog vrućeg ljeta kod dr. Veta, Najljepši osmijeh; Ritam, emocija, ljeto; Ljetni kutak za lutak, Kuća kralja paukova, Glagoljanje u knjižnici, Knjiga – leptir, Smjehovite društvene igre i mnoge druge. U osmišljavanje i provođenje mnogih ovih programa bila su uključena i sama djeca. „Ljeto u knjižnici“ prepoznato je i na državnoj razini. Koordinacijski odbor za dobivanje statusa „Gradovi-prijatelji djece“ proglasio je „Ljeto

u knjižnici 2013.“ naj-akcijom za djecu i mlade što je uvelike pridonijelo dobivanju prestižnog priznanja „Grad-prijatelj djece“.⁸⁴

Slika 8. Ljeto u knjižnici 14.7.2016., radionica Čuvari knjižnice

Slika 9. Ljeto u knjižnici, 17.8.2017. Radionica Pletenje prstima

---

⁸⁴ Lukačević, Lj.; Knežević, N. Novoj Gradiški pohvala za „Ljeto u knjižnici“ – najakciju 2013. godine.
Dostupno na: <http://radionig.hr/v2/novoj-gradiski-pohvala-ljeto-knjiznici-najakciju-2013-godine/> (21.3.2018.)

Slike 10. i 11. Nastupi učenika Glazbene škole prilikom otvorenja „Ljeta u knjižnici“, 8.7.2016.

U veljači Gradska knjižnica u suradnji sa Dječjim vrtićem organizira tradicionalnu manifestaciju Dani Grigora Viteza posvećenu slavnom zavičajnom piscu.

Slika 12. „Dani Grigora Viteza“, 22.3.2018.

Od brojnih ostalih aktivnosti provedenih na Dječjem odjelu valja spomenuti i „Zimu u knjižnici“, provedenu za vrijeme zimskih praznika 2012. godine. Godine 2013. održan je ciklus od 8 radionica pod nazivom Tečaj znakovnog jezika za bebe, u razdoblju od 25.10. do 13.12.2013. Udruga gluhih i nagluhih Nova Gradiška, s kojom Gradska knjižnica aktivno surađuje od 2004. (kroz stručna i multimedijalna predavanja, predstavljanje časopisa „*Silentium*“, besplatno članstvo za članove udruge) provela je tečaj „*Baby sign language*“, u sklopu Pilot programa Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.⁸⁵

⁸⁵ Dakić, B. Izvješće o radu Gradske knjižnice Nova Gradiška za 2013. god.

Slika 13. Znakovni jezik za bebe, dodjela diploma, 2013.

Od 2016. godine Gradska knjižnica zajedno sa Dječjim vrtićem i Rođendaonicom, pod pokroviteljstvom Grada organizira i Dječji doček Nove godine u novogradiškom Društvenom domu te tako i najmlađim sugrađanima omogućuje da kroz pjesmu, ples i druženje, u bajkovitom okruženju proslave doček Nove godine.

Slika 14. Dječji doček Nove godine, 30.12.2016.

4.2. Odjel za odrasle

Odjel za odrasle nalazi se na prvom katu zgrade Doma kulture. Na Odjelu za odrasle nalazi se Informacijsko-posudbeni odjel, spremište knjiga, Odjel za nabavu, obradu i zaštitu knjižnične građe te Studijska čitaonica sa časopisima i novinama te referentnom i zavičajnom zbirkom.

Slike 15. i 16. Odjel za odrasle

Knjižnica sadrži djela iz svih područja ljudskog znanja, te sustavno izgrađuje fond uzimajući u obzir potrebe svih kategorija svojih stanovnika. Na Odjelu za odrasle preko 43 000 knjiga je u slobodnom pristupu. Ovdje se nalaze police sa knjigama na češkom i romskom jeziku. „Češka polica“ sadrži 240 svezaka na češkom jeziku koju je Gradska knjižnica Nova Gradiška dobila da trajnu posudbu od Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar. „Romska polica“, koja broji 51 svezak, svečano je otvorena 7.11.2012., povodom Mjeseca hrvatske knjige 2012. te Svjetskog dana romskoga jezika (5.11.). Gradska knjižnica je tom prilikom u suradnji s Udrugom Romski putevi – *Romane droma* iz Zagreba organizirala pjesničko-glazbenu večer pod nazivom Neka se čuje romska riječ – *Ašunen o romano lafi* na kojoj je predstavljena Romska knjižna polica.⁸⁶

Knjižnica tijekom cijele godine organizira različite sadržaje na Odjelu za odrasle kojima nastoji približiti knjigu čitateljima ali i povezati čitatelje međusobno, potaknuti korištenje

---

⁸⁶ Dakić, B. Izvješće o radu Gradske knjižnice Nova Gradiška za 2012. god.

knjižničnog fonda i knjižničnih usluga, provodi edukacije korisnika i pruža im pomoć u ispunjavanju njihovih informacijskih potreba.

Povodom Dana Grada (8.12.) Knjižnica od 2009. godine organizira susret Pjesnikinje i pjesnici svome gradu za rođendan koji se od 2013. provodi kao pjesnički susret novogradiških Facebook pjesnikinja i pjesnika, sugrađana koji na službenoj Facebook stranici Gradske knjižnice objavljuju pjesme povodom Dana grada i blagdana Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije. Knjižnica od 2013. godine obilježava Noć knjige a od 2014. godine djeluje i Čitateljski klub Gradske knjižnice Nova Gradiška koji je javnosti predstavljen u Noći knjige iste godine. Provodi brojne akcije za poticanje čitanja tijekom cijele godine a osobito u Mjesecu hrvatske knjige tijekom kojega poklanja brojna besplatna učlanjenja i omogućuje povrat „zaboravljenih“ knjiga bez naplate zakasnine. Svake godine Knjižnica dodjeljuje nagrade i priznanja za Najčitatelje kao i zahvale brojnim suradnicima te poklanja knjige. Od 2013. sa Gimnazijom Nova Gradiška, pod pokroviteljstvom Grada, u Mjesecu hrvatske knjige provodi akciju „Cijeli grad čita“ kojom se promovira i ističe važnost glasnog čitanja. Akcija se provodi na brojnim lokacijama u gradu („čitalačkim punktovima“) a u njoj sudjeluju dječji vrtići te mnoge osnovne i srednje škole sa šireg područja grada kao i brojni sugrađani. Ovom akcijom „Knjižnica“ izlazi u lokalnu zajednicu, potiče sugrađane na čitanje, upoznaje ih sa svojim fondom. Toga dana knjižničari čitaju zajedno s učenicima, profesorima, sugrađanima zaljubljenicima u knjigu i slučajnim prolaznicima u parkovima, ispred škola, vrtića, kulturnih ustanova te na svim frekventnim mjestima u gradu. Akcija je do sada provedena: 23.10.2013. pod motom „Moja najdraža knjiga“, 23.10.2014. pod motom „Čitajmo pjesme ljubavne“, 23.10.2015. „Cijeli grad čita Gavrana“, 21.10.2016. „Čitam sto na sat“ i 23.10.2017. „Danas ti čitam“.

Slike 17. i 18. Akcija „Cijeli grad čita“, 23.10.2015.

Knjižnica je 2015. godine pokrenula dvodnevnu književno-kazališnu manifestaciju „Let s Gavranom“, posvećenu proznom i dramskom stvaralaštvu zavičajnog pisca Mire Gavrana. Manifestacija je prvi puta održana pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture, Grada Nove Gradiške i Brodsko-posavske županije 23. i 24.10.2015. Tom je prilikom održan međunarodni stručni skup „Miro Gavran-prozni i kazališni pisac 2015.“ na kojem su ugledni teatrolozi i književni teoretičari iz Hrvatske i Rusije obradili književni i kazališni opus Mire Gavrana.⁸⁷ Manifestacija je uključivala i glazbene nastupe, turistički obilazak gradskih znamenitosti, posjet franjevačkom samostanu u Cerniku, istoimenu izložbu, premijeru monokomedije Hotel Babilon po tekstu Mire Gavrana, u izvedbi Teatra Gavran, predstavljanje knjige kazališnih tekstova Mire Gavrana „Suze i smijeh : trpke melodrame“, osmog izdanja romana „Zaboravljeni sin“ i šestog izdanja romana „Kako smo lomili noge“, posjet Mire Gavrana Gimnaziji Nova Gradiška i susret s bivšim kolegicama i profesoricama.⁸⁸ Drugi „Let s Gavranom“ održan je 16. i 17.11.2016. godine pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i Brodsko-posavske županije. Osim izložbe „Prvi let s Gavranom 2015.“, održana je promocija zbornika „Miro Gavran – prozni i dramski pisac 2015.“, pretpremijera komedije „Zaboravi Hollywood“ i drame „Parovi“ te predstavljanje knjige za djecu „Ljeto za pamćenje“. Za sada posljednji, treći „Let s Gavranom“ održan je pod pokroviteljstvom Grada Nove Gradiške i Brodsko-posavske županije 21. i 22.11.2017. Tom je prilikom pretpremijerno prikazan dokumentarni film „Miro Gavran“ scenarista i redatelja Zdravka Fučeka, u produkciji Hrvatske televizije, proglašeni su najbolji radovi učenika osnovnih škola Brodsko-posavske županije koji su pisali radove na temu književnog stvaralaštva Mire Gavrana koji se planiraju objaviti u zborniku a upriličena je i promocija trećeg izdanja romana Nekoliko ptica i jedno nebo.

---

⁸⁷ Izlaganja uglednih teatrologa i književnih teoretičara koji su na ovom skupu obradili književni i kazališni opus M. Gavrana objavljena su u zborniku Miro Gavran – prozni i kazališni pisac 2015. : Let s Gavranom : zbornik radova s Međunarodnog stručnog skupa održanog 23. i 24. listopada 2015. u Novoj Gradiški / urednica J. Matanović. Nova Gradiška : Gradska knjižnica Nova Gradiška, 2016.

⁸⁸ Samardžić, F. „Let s Gavranom“ – međunarodni stručni skup „Miro Gavran – prozni i kazališni pisac 2015.“ // Novogradiški godišnjak / urednik Franjo Samardžić. Nova Gradiška : Novogradiški godišnjak, 2016. Str. 20.-21.

Slika 19. Sudionici međunarodnog stručnog skupa održanog prilikom prvog „Leta s Gavranom“, 23. i 24.10.2015.

Slika 20. Drugi „Let s Gavranom“, predstavljanje zbornika Miro Gavran – prozni i dramski pisac, 16.11.2016.

Slika 21. Treći „Let s Gavranom“, dodjela priznanja za najbolje dječje literarne radove na temu književnog stvaralaštva Mire Gavrana, 22.11.2017.

4.3. Studijski odjel sa čitaonicom

U prostoru Studijskog odjela smještene su referentna zbirka i dio zavičajne zbirke. Korisnicima je omogućen pristup internetu na jednom računalu, deset je sjedaćih mjesta za studijski rad korisnika a osam sjedaćih mjesta za čitaonicu i korištenje dnevnih i tjednih novina te časopisa. Knjižnica nabavlja časopise, dnevne, tjedne i mjesečne novine i revije - godine 2016. primala je ukupno 14 naslova na Odjelu za Odrasle (i četiri na Odjelu za djecu). U ovom se prostoru tijekom godine održavaju brojne manifestacije: predstavljanja knjiga i časopisa, predavanja, tribine, književni susreti a postavljaju se i brojne tematske izložbe uz prigodne panoe te izložbe knjižnih noviteta radi kontinuiranog informiranja korisnika i popularizacije knjižnične građe. Od brojnih književnika koje je Knjižnica ugostila ovdje ću spomenuti samo neke: Miro Gavran, Julijana Matanović, Ivan Aralica, Pavao Pavličić, Dubravko Jelčić, Mario Filipi, Josipa Pavičić-Berardini, Vjekoslav Hudolin, Jasminka Frleta-Botica, Nevenka Nekić i mnogi drugi.

Slike 22. i 23. Studijski odjel s referentnom zbirkom i čitaonicom periodike

Kao i na Odjelu za djecu, i ovdje se publici predstavljaju brojni sugrađani svojim glazbenim i pjevačkim umijećima kojima prate brojna događanja te izložbama fotografija, slika, crteža i kipova. Javnosti je predstavljen i rad brojnih udruga s novogradiškog područja s kojima knjižnica uspješno surađuje, predstavljeni su njihovi časopisi, održana stručna predavanja. Neke od udruga s kojima Knjižnica izuzetno dobro surađuje: Ogranak Matice Hrvatske Nova Gradiška, Udruga volontera, Ekološka udruga „Izvor“, Hrvatska liga za borbu protiv raka „Dr. Zorislav Slović“, Humanitarna organizacija Zajednica Susret iz Okučana – Ivanovca, Udruga „Prevencija“, Udruga gluhih i nagluhih, Češka beseda, Udruga slijepih, Udruga stvaratelja u kulturi, Književno-likovno društvo Rešetari i druge.

4.4. Zavičajna zbirka

Prema članku 6. Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj:“ *Svaka narodna knjižnica vodi zavičajnu zbirku, te stoga istražuje, skuplja, obrađuje, pohranjuje i daje na korištenje knjižničnu građu o topografiji, povijesnom, gospodarskom i kulturnom razvitku područja na kojemu djeluje, a izrađuje i zavičajnu bibliografiju i središnji katalog.*“⁸⁹ Gradska knjižnica Nova Gradiška vodi Zavičajnu zbirku od 1982. godine. Zbirka sadrži vrijednu knjižnu i neknjižnu građu koja se kontinuirano prikuplja i obogaćuje po kriterijima zavičajnosti. Zbog nedostatka prostora, zbirka je smještena na tri različita mjesta: u Studijskom odjelu, uredu ravnateljice te u spremištu – Zaštićeni fond. Prema Izvješću o radu knjižnice za 2016., Zavičajna zbirka je sadržavala 1367 svezaka, 935 naslova. Knjižnica tijekom cijele godine promiče djela zavičajnih pisaca, organizira književne susrete i predstavljanja knjiga zavičajnih pisaca. Osim spomenutog Mire Gavrana, kojemu je posvećena književno-kazališna manifestacija „Let s Gavranom“ i Fan club, to su i : Veronika Devčić, Evica Kraljić, Elvira Slišurić, Zoran Malkoč, Ivan Slišurić, Radomir Dumičić, Katarina Jaić Čanić, Ljubica Sedlaček i drugi.

Knjižnica vodi i hemeroteku koja sadrži novinske isječke i brošure koje se odnose na gospodarski, politički, kulturni, odgojno-obrazovni, vjerski život, odnosno na različita područja javnog života i djelovanja u Novoj Gradiški i njezinoj okolici. Hemeroteka se vodi od 1984. godine a 2007. započeo je zajednički projekt s Gradskim muzejom Nova Gradiška „Digitalizacija hemeroteke zavičajne zbirke“, kao dio nacionalnog projekta „Digitalizirana baština“ kojim su knjižničnu hemerotečnu građu za zajedničku bazu podataka te pohranu na drugi medij (CD) digitalizirali djelatnici Gradskog muzeja Nova Gradiška. Prema Izvješću o radu Knjižnice iz 2016. godine, do kraja te godine bilo je digitalizirano 6 153 jedinice ove građe (obuhvaćene godine: 1991., 1992. i sve godine od 2003. do 2016.)

---

⁸⁹ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58(1999). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html (7.2.2018.)

ZAKLJUČAK

Gradska knjižnica Nova Gradiška najstarija je kulturna ustanova u gradu koji ove godine slavi 270. rođendan. Njen je rad tijekom povijesti bio uvjetovan političkim i općim društvenim prilikama, najprije u Vojnoj krajini kojoj je pripadala Gradiška regimenta čije je zapovjedno središte bila upravo Nova Gradiška a kasnije u banskoj Hrvatskoj kojoj je Nova Gradiška pripojena nakon ukidanja Vojne krajine. Iako je u formalno-pravnom smislu kao narodna knjižnica osnovana 1947. godine, povijest novogradiške knjižnice seže u prvu polovicu 19. st. i vezana je uz Hrvatski narodni preporod. U Novoj Gradiški je 1. ožujka 1849. osnovano društvo Narodna čitaonica. S obzirom na to da ne postoje pouzdani podaci, pretpostavlja se da je čitaonica prestala s radom 1850. godine jer se nakon te godine njeno djelovanje u izvorima ne spominje. Drugo važno razdoblje u povijesti novogradiškog narodnog knjižničarstva nastalo je ukidanjem Vojne krajine te periodom vladavine bana Ivana Mažuranića kada je u Novoj Gradiški 1874. godine osnovana Hrvatska čitaonica. Zbog njezinog je nacionalnog djelovanja rad Hrvatske čitaonice zabranjen 1931. godine no ubrzo je obnovljen 1936. Nakon Drugog svjetskog rata, od 1947. godine Hrvatska je čitaonica nastavila djelovati kao Narodna knjižnica Nova Gradiška, do 1972. godine kao samostalna ustanova, od 1972. do 2000. u sastavu Narodnog sveučilišta „Matija Antun Relković“ a od 2000. godine do danas kao samostalna ustanova, Gradska knjižnica Nova Gradiška. Knjižnica je pretrpjela znatna razaranja tijekom Domovinskog rata – 21. rujna 1991. objekt u koji je smještena Knjižnica je raketiran te je uništeno 5.000 knjiga dok je 7.000 knjiga ostalo na okupiranom području.

Danas knjižnica u svom fondu posjeduje preko 70 000 knjiga a svoje programe realizira kroz ove programske cjeline: Informativno-posudbeni odjel za odrasle sa Službom za nabavu, obradu i zaštitu knjižnične građe; Studijski odjel s čitaonicom, prostorom za zavičajnu građu i „Internet kutkom“, Odjel za djecu i mladež s čitaonicom, igraonicom i „Multimedijalnim kutkom“ i Administrativno-računovodstvena služba (zajednička s Pučkim otvorenim učilištem „Matija Antun Relković“). Knjižnica obavlja informacijsko-referalnu, edukativnu i kulturnu djelatnost, daje potporu znanstvenom i stručnom radu te promiče svoje usluge i raznim aktivnostima potiče naviku čitanja među svim kategorijama korisnika, od najranije dobi do treće životne dobi. Uz skromna sredstva ali zahvaljujući entuzijazmu i velikom trudu svih zaposlenih, u suradnji s brojnim obrazovnim i kulturnim ustanovama, udrugama te stručnim i kreativnim suradnicima i volonterima s novogradiškog područja i šire, Knjižnica ostvaruje veliki broj različitih kulturnih i edukativnih aktivnosti te zaista obogaćuje kulturni život grada.

Kroz različite aktivnosti Knjižnica promiče knjigu i ističe važnost čitanja te svih oblika obrazovanja, potiče dijalog, suradnju, inovativnost te opći kulturni i duhovni razvoj u svojoj sredini. Sudjeluje u izgradnji društva tolerancije i multikulturalnosti, djeluje poticajno kao mjesto stjecanja znanja i vještina ali i mjesto susreta, ugodni i prijateljski prostor za sve stanovnike grada i šire okolice. O njezinoj ulozi u društvenom i kulturnom životu grada i okolice, između ostalog, osobito svjedoči manifestacija „Ljeto u knjižnici“, koja okuplja veliki broj djece iz grada i okolice a do sada je održana šesnaest puta te je uvelike zaslužna što je Grad Nova Gradiška dobio status grada Prijatelja djece. Za kulturni život grada od velike je važnosti i „Let s Gavranom“, dvodnevna manifestacija posvećena književnom i kazališnom opusu ovog zavičajnog pisca. U knjižnici djeluje Fan klub Miro Gavran i Čitateljski klub. U suradnji s Dječjim vrtićem obilježavaju se Dani Grigora Viteza i organizira Dječji doček Nove godine a u organizaciji s Gimnazijom Nova Gradiška svake se godine u Mjesecu hrvatske knjige provodi akcija „Cijeli grad čita“ kojom se želi istaknuti i promovirati važnost čitanja a koja je učinila Knjižnicu posebno prepoznatljivom i prisutnom u lokalnoj zajednici jer na taj dan knjižničari izlaze i čitaju zajedno s korisnicima u parkovima, ispred škola, vrtića, kulturnih ustanova te na svim frekventnim mjestima u gradu. Osim navedenoga, Knjižnica svake godine obilježava Noć knjige, Mjesec hrvatske knjige, Dan sjećanja na Vukovar, Dan grada te druge važne datume i događaje, organizira brojna predstavljanja knjiga za djecu i odrasle, predavanja, izložbe, kvizove, edukativne i kreativne radionice, gostovanja raznih stručnjaka i umjetnika. Sva događanja u knjižnici medijski su popraćena te je lokalna zajednica dobro informirana o djelovanju knjižnice.

Knjižnica se danas susreće s brojnim poteškoćama u radu. Prije svega to je nedostatak adekvatnog prostora za obavljanje djelatnosti i ispunjavanje njene uloge u lokalnoj zajednici. Prostor u kojem se trenutno nalazi Knjižnica, premalen je za fond koji se svake godine poveća u prosjeku za 1 500-2 000 jedinica, nedostaje primjeren prostor za studijski rad, prostor za smještaj zavičajne zbirke ali i za sve aktivnosti koje Knjižnica organizira pa se one često izvode izvan njenih prostora. Uz navedeno, prostor na prvom katu neprikladan je za invalide i umirovljenike. U izvješćima o godišnjoj realizaciji plana i programa rada stručni kolegij Knjižnice, uz problem prostora, neprestano upozorava i na manjak stručnih djelatnika. Bez ovih osnovnih preduvjeta Knjižnica neće moći pružiti najbolju uslugu svojim korisnicima niti će moći pratiti brojne izazove koje donose brze društvene i tehnološke promjene. Kako bi Gradska knjižnica Nova Gradiška zaista mogla ispunjavati svoju zadaću te razvijati službe i usluge i postati knjižnicom 21. stoljeća, neophodno je prije svega razumijevanje i potpora lokalne vlasti.

LITERATURA:

1. Badalić, J. Javne knjižnice u Savskoj banovini. Zagreb : Društvo Jugoslavenkih bibliotekara, Sekcija Zagreb, 1937.
2. Benković, M.; Žugaj, A.; Karlovčan-Subić, M. Hrvatsko pjevačko društvo „Graničar“ Nova Gradiška 1886.-1996. Nova Gradiška : HPD Graničar, 1996.
3. Biblioteke u Hrvatskoj. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1968.
4. Čitaonica // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2017. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130> (16.2.2018.)
5. Čitatelji i čitanje. // Socijalna povijest knjige u Hrvata : knjiga III. Od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas / Aleksandar Stipčević. Zagreb : Školska knjiga, 2008. Str. 243.-346.
6. Dakić, B. Izvješća o radu Gradske knjižnice Nova Gradiška od 2000. do 2016.
7. Drlić, M. Grad kulture. // Novogradiški pučki kalendar 1997. / urednik Franjo Samardžić. Nova Gradiška : Pressing, 1997. Str. 74.-78.
8. Dom kulture Nova Gradiška / pripremio i uredio Milan Kladar. Nova Gradiška : Izdavački odjel NS „M. A. Reljković“ Nova Gradiška. [1979?]
9. Đurić, T. Društveni život Nove Gradiške. // Nova Gradiška : u povodu 250. obljetnice osnivanja / urednica Dragica Vidmar. Nova Gradiška : Poglavarstvo grada, 1998. Str. 189- 207.
10. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd. (prema 2. izmijenjenom izd. Izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
11. Katalenac, D. Prilog periodizaciji razvoja narodnih čitaonica u Slavoniji u 19. i početkom 20. stoljeća. // Čitaonički i knjižnični pokret u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću / uredio Bruno Dobrić. Pula : Sveučilišna knjižnica u Puli, 1996. Str. 21-31.
12. Kronologija važnijih događaja iz kulture u prošlom srednjoročnom razdoblju: Bibliotečno-izdavačka djelatnost. // Novogradiški zbornik / urednik Milan Kladar. Nova Gradiška : Narodno sveučilište „M. A. Reljković“, Zavičajni muzej, 1986. Str. 194.-201.
13. Lukačević, Lj., Knežević, N. Novoj Gradiški pohvala za „Ljeto u knjižnici“ – najakciju 2013. godine. Dostupno na: <http://radiong.hr/v2/novoj-gradiski-pohvala-ljeto-knjiznici-najakciju-2013-godine/> (21.3.2018.)

14. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu : Matična služba za narodne knjižnice. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/%C4%8Clanstvo-posjete-i-posudbe-u-narodnim-knji%C5%BEnicama-u-2016..pdf> (14.3.2018.)
15. Nova Gradiška : društveno-ekonomski i turistički informator / urednik Milan Kladar. Nova Gradiška : Narodno sveučilište „M. A. Reljković“, 1977.
16. Novine dalmatinsko-hrvatsko-slavonske, 16. siječnja 1849. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/DataServices/ImageView.aspx?id=eb8e94a3-0f30-48c3-8bc5-6c28204ec6ed> (7.3.2018.)
17. Novine dalmatinsko-hrvatsko-slavonske, 30. srpnja 1849. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/DataServices/ImageView.aspx?id=abba3a6b-cd37-4178-98f8-a528f0b6b56e> (20.3.2018.)
18. Od Francuske revolucije do Prvoga svjetskog rata.// Povijest knjige / Aleksandar Stipčević. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 561.-650.
19. Ostić, J. Od prvih čitaonica do knjižnice u Novoj Gradiški. // Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2000. Str. 27-38.
20. Ostić, J. Razvoj novogradiške knjižnice i čitaonice. // Nova Gradiška : u povodu 250. obljetnice osnivanja / urednica Dragica Vidmar. Nova Gradiška : Poglavarstvo grada, 1998. Str. 170.-175.
21. Pahljina, I. 260. obljetnica grada Nova Gradiška.// Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2009. Str. 49.-64.
22. Potrebica, F. Gradiška pukovnija u zbivanjima 1848.-1849.// Zlatna dolina : godišnjak Požeštine / urednik Filip Potrebica. Požega : Društvo za hrvatsku povjesnicu, 1995. Str. 91.-106.
23. Samardžić, F. „Let s Gavranom“ – međunarodni stručni skup „Miro Gavran – prozni i kazališni pisac 2015.“ // Novogradiški godišnjak / urednik Franjo Samardžić. Nova Gradiška : Novogradiški godišnjak, 2016. Str. 20.-21.
24. Skenderović, R. Povijest osnutka Nove Gradiške// Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2016. Str.36-45.
25. Službeni glasnik općine Nova Gradiška 14, 9(1978).

26. Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 58(1999). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html (7.2.2018.)
27. Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015.
28. Turistička zajednica grada Nova Gradiška. Dostupno na : <http://tzgng.hr/o-novoj-gradiski/> (7.2.2018.)
29. Upisnik knjižnica - Ministarstvo kulture.
Dostupno na: <http://www.minkulture.hr/default.aspx?id=202&kazid=969> (9.2.2018.)
30. Urban, B. Značajne knjižnice Nove Gradiške i Cernika : diplomski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 1997.
31. Valentić, F. Narodni pokret u Gradiškoj pukovniji 1848. – 1849. // Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2009. Str. 98-104.
32. Valentić, F. Novogradiški leksikon. Nova Gradiška : vlast. nakl., 2003.
33. Valentić, F. Novogradiški spomenar : 250 godina grada Nove Gradiške. Nova Gradiška : vlast. nakl., 1998. Str. 253.
34. Valentić, F. Zavičajna spomenica 1748.-2008. Nova Gradiška : Arca, 2008.
35. Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105 (1997). Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html (7.2.2018.)
36. Zorko, V. Uz Mjesec hrvatske knjige 94' : Otvorena knjižnica u prognaničkom naselju. // Posavska Hrvatska 3, 43(1994.)
37. Živaković-Kerže, Z. Prilike u Novoj Gradiški od 18. do početka 20. stoljeća// Godišnjak Matice hrvatske Nova Gradiška / urednik Josip Ostić. Nova Gradiška : Matica hrvatska Nova Gradiška, 2016. Str. 46.-68.

PRILOZI:

Popis tablica

1. Tablica 1. Statistički podaci o knjižničnom fondu od 2000. do 2016. godine
2. Tablica 2. Statistički podaci o članovima i posudbi od 2000. do 2016.
3. Tablica 3. Statistički podaci o aktivnostima knjižnice od 2000. do 2016.

Popis slika

1. Slika 1. Odluka o zabrani rada Hrvatske čitaonice u Novoj Gradiški. Preuzeto iz djela *Socijalna povijest knjige u Hrvata : knjiga III. Od početka hrvatskoga narodnog preporoda (1835.) do danas.*
2. Slika 2. Zgrada Doma Kulture, raketirana 21.9.1991. Preuzeto sa: <http://radiong.hr/v2/danasnji-dan-26-godina-raketirana-nova-gradiska-foto/> (19.3.2018.)
3. Slika 3. Dom kulture u Novoj Gradiški u kojem se nalazi Gradska knjižnica. Preuzeto sa: <http://tzgng.hr/fotogalerija/nggallery/page/4> (24.3.2018.)
4. Slike 4. i 5. Odjel za djecu. Autorske fotografije.
5. Slika 6. Susret s Mirom Gavranom 2013. prilikom obilježavanja 13. obljetnice Fan cluba. Preuzeto sa: <https://www.ngbuntovnici.hr/index.php/2015-01-31-22-05-30/kultura/223-fan-club-miro-gavran-foto> (24.2.2018.)
6. Slika 7. Susret s književnicom Željkom Horvat-Vukelja. Preuzeto sa: <http://radiong.hr/v2/poceo-mjesec-hrvatske-knjige-poznata-knjizevnica-zeljka-horvat-vukelja-druzila-se-s-malim-novogradiscanima-foto/nggallery/page/2> (24.2.2018.)
7. Slika 8. Ljeto u knjižnici 14.7.2016., radionica Čuvari knjižnice. Preuzeto sa: http://www.cajtung.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1909&Itemid=3 (22.3.2018.).
8. Slika 9. Ljeto u knjižnici, 17.8.2018. Radionica Pletenje prstima. Preuzeto sa: <http://radiong.hr/v2/pletenjem-prstima-zavrsena-zadnja-radionica-sklopu-ljeta-knjiznici/> (22.3.2018.)
9. Slike 10. i 11. Nastupi učenika Glazbene škole prilikom otvorenja „Ljeta u knjižnici“ 2015. Preuzeto sa:

http://www.cajtung.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1902&Itemid=3
(24.3.2018.)

10. Slika 12. „Dani Grigora Viteza“, 22.3.2018. Preuzeto sa: <http://www.novagra.hr/zavrzeni-dani-grigora-viteza/> (22.3.2018.)

11. Slika 13. Znakovni jezik za bebe, 2013. Preuzeto sa:
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=208540602664726&set=a.208537705998349.1073741861.100005263622080&type=3&theater> (24.3.2018.)

12. Slika 14. Dječji doček Nove godine, 30.12.2016. Preuzeto sa:
<http://www.novogradiska.hr/novogodisnja-bajka-u-novoj-gradiski/> (22.3.2018.)

13. Slike 15. i 16. Odjel za odrasle. Autorske fotografije.

14. Slike 17.i 18. Akcija „Cijeli grad čita“, 23.10.2015. Preuzeto sa:
<http://www.zvono.gimnazijang.hr/2015/10/27/cijeli-grad-cita-2015/cijeli-grad-cita-2015-16/>
(23.3.2018.)

15. Slika 19. Sudionici međunarodnog stručnog skupa održanog prilikom prvog „Leta s Gavranom“, 23. i 24.10.2015. Preuzeto sa: <http://radiong.hr/v2/treci-let-s-gavranom-izlozba-promocija-knjiga-filma-miri-gavranu-otvorenje-setnice-novogradiskih-zanimljivosti/>
(24.3.2018.)

16. Slika 20. Drugi „Let s Gavranom“, predstavljanje zbornika Miro Gavran – prozni i dramski pisac, 16.11.2016. Preuzeto sa:
<http://www.matica.hr/ogranci/NOVA%20GRADI%C5%A0KA/izvjesce/536/> (25.3.2018.)

17. Slika 21. Treći „Let s Gavranom“, dodjela priznanja za najbolje dječje literarne radove na temu književnog stvaralaštva Mire Gavrana, 22.11.2017. Preuzeto sa:
<http://www.novagra.hr/drugi-dan-treceg-leta-s-gavranom-otvorena-setnicu-novogradiskih-zanimljivosti/> (25.3.2018.)

16. Slike 22. i 23. Studijski odjel s referentnom zbirkom i čitaonicom periodike. Autorske fotografije.